

SONGMY ŽUDYNĖS

KAS KALTAS DĖL NEKALTŲJŲ KRAUJO

1968 m. kovo 16 d. JAV armija pranešė:

"Operation Muscatine: Quangmai provincija. Iki šiol 128 priešai buvo užmušti susirėmime tarp II-to lengvos pėstininkų brigados padalinio ir priešų pajėgų, nenustatytą dydžio..."

Dabar paaiškėjo, kad dauguma tų 128 kritusių priešų sudarė seniai, moterys ir vaikai, jų tarpe net 2 metų amžiaus kūdikiai. Amerikiečių būrys vadovaujamas lt. W.L. Calley, juos sušaudė.

Tokio žiaurumo pavyzdžių turbūt rasime visuose karuose. Tai beveik neišvengiama blogybė partizaninio pobūdžio karuose, kuri niekada nežina, kas tavo priešas ir kas draugas. Bandymai kariauti pagal taisykles -- kariai gali kariauti tik uniformose -- nebuvo visai sėkmingi. Teroro karas reikalavo itin griežtų atbaidymo taisyklių. Už patizanų veiksmus būdavo sušaudomi įkaitai ar net visi kaimai, ką mes žinome iš vokiečių okupacijos laikų Lietuvoje. Žinia, principas, kad kas nors atstako už kieno nors veiksmus ne išlaiko kritikos. Vokietijoje šiais metais buvo nemažai triukšmo, kai paaiškėjo, kad Muenche no vyksupas, tarnaudamas kariuomenėje dar prieš įstodamas į dvasiškiją, perdavė įsakymą sušaudyti 17 įkaitų už vieno vokiečių kareivio nušovimą viename Italijos kaime. Teigiama, kad žmogus perdavęs tokį aukštesnės vadovybės įsakymą negalės būti vykupu, nors ir nenusikalto įsakmiai baudžiamos teisės nuostatams...

Tiesa, Vienne buvo žiauresnis įvykis, ten buvo duotas įsakymas žudyti, tai buvo padaryta tik leitenanto iniciatyva ir už tat jis yra patrauk-

JUZĖ KRISTOLAITYTĖ DAINUOS VLIK BANKETE

Šeštadienį, gruodžio 6 d. New Yorke New Yorker viešbutyje Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto metinio seimo programai banketas-koncertas. Šiame bankete žodį tars Lietuvos Generalinis Konsulas A. Simutis, o meninę programą išpildys iš Clevelando atvykusi solistė Juzė Kristolaitytė-Daugėlienė.

Solistė šiam koncertui yra parengusi visai naują lietuviškų dainų programą. Bus išpildyta Karnavičiaus, Kačanausko, Klovos ir kitų lietuvių kompozitorių komponuotos liaudies dainos. Pianinu solistę palydės muzikė Aldona Kepalaitė.

Banketo-koncerto pradžia 7:30 val. vakaro.

• Dail. Adomas Galdikas sunkiai serga. Buvo grįžęs iš ligoninės, dabar, sveikatai pablogėjus, vėl išvežtas į ligoninę.

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

tas karo teisman. Panašų, nors ir ne tokio maso atsitikimų turbūt buvo ir daugiau, tačiau jie aišku, sudaro tik mažą nuosimti komunistinės pusės prarastų nekaltų žmonių žudymo.

Iš vienos pusės gerai, kad tas visas reikalas buvo iškeltas pačių amerikiečių ir gali būti išspręstas jų pačių tarpe. Iš kitos -- pikta, kad ta iškilo kaip tik tuo metu, kai karo veiksmai Vietname, atrodo, eina amerikiečių naudai: komunistai nesugeba surasti didesnės paramos vietos gyventojų tarpe ir Šiaurės Vietnamo pajėgos irgi nėra neišsėmiamos, kas leistų atitraukti amerikiečių kariuomenę, neišduodant ir pietinio Vietnamo. Ko dabar, kalbant su "Readers Digest" editorialu, amerikiečiams reikia yra tik ... kant-rybės. Ir štai tai kant-rybei naujas bandymas!

Visi pietinio Vietnamo gelbėjimo priešininkai gavo naują argumentą, kurie visai teisin-

gai gali nurodyti, kad milijonai nekaltų žmonių skaičius žūsta ir per aviacijos bombardavimus ir taip vadinamose "free fire" zonose, kur šaudoma į kiekvieną daiktą, kas tik juda. Sakysim New York Times James Reston ta proga "užkabina" viceprezidento Agnew priekaištus spaudai rašydamas: "Faktai paaiškėjo ir kaip viceprezidentas Agnew sako, jie kenkia vyriausybei ir kraštui, bet ką gi gali padaryti? Ar tie faktai turi būti nuslėpti, kariai kurie užmuša stovėdami ant savo kojų, pakarti, o lakūnai kurie iš B-52 lėktuvų užmuša daug daugiau žmonių, dar daugiau gerbiama?" O Life magazinas, sakoma, sumokėjo pasakišką 125.000 dolerių sumą už Songmy aukų nuotraukas!

Kritika ir sąžinės perkratymas dažnai gali išeiti į naudą, tačiau būty tragedija, jei vienas epizodas, kaip bausis jis būty, užtemdytų perspektyvą ir leistų užmiršti šio karo priežastį -- komunistų norą pavergti sau daugiau žmonių. Ir jie, o ne amerikiečiai pasirinko, kaip tik tokį karo būdą.

LIETUVIAI KARIAI

1918 m. lapkričio 23 d. pirmosios Nepriklausomos Lietuvos vyriausybės krašto apsaugos ministerio prof. A. Voldemaro įsakymu buvo atkurta Lietuvos kariuomenė. Jau Lietuvos kunigaikščių laikais kariuomenė egzistavo: ji buvo narsi, daug mūšių su Lietuvos priešais laimėjo, svarbiausias jų -- žalgirio mūšis, sutriuškinęs kryžiuočių ordina.

XVIII amžiaus pabaigoje, rusams užėmus Lietuvą, vyrai buvo imami jau į rusų kariuomenę ir privalėjo ilgus metus, net 25 metus, tarnauti tolimuose rusų imperijos kraštuose.

1918 m. pabaigoje padėtis pasikeitė. Ministerio pirmininko Mykolo Sleževičiaus paskelbtu ugniniu atsisakimu ginti Tėvynę, tūkstančiai savanorių rinkosi į kareivines.

Po ilgos 120 su viršum metų pertraukos tuo būdu kariuomenė buvo atkurta. Jaunos kariuomenės nepaprasta drąsa ir ištverme 1919 metais buvo išvaryti Lietuvon įsibrovę rusai, ir Radviliškį užėmė bermontininkai (rusų ir vokiečių dalinys), gi 1920 m. mūšyje prie Širvintų sulaikytas lenkų žygis į Kauną. Turėjome nemažai aukų, bet kovos buvo laimėtos. Pirmasis kritęs karininkas buvo 1 pėst. pulko vadas Antanas Juozapavičius nukautas bolševikų ant Alytaus tilto 1919 m. vasario 13 d., pirmasis kritęs savanoris -- Povilas Lukšys Kėdainių apylinkėse 1919 m. vasario 8 d. ir pirmasis sužeistas savanoris yra Jurgis Kiaunė 1919 m. sausio 13 d.

Antrojo pasaulinio karo metu iš lietuvių karių suformuoti savisaugos daliniai vokiečių kariuomenės sąstato kariavo prieš rusus, vėliau išformuoti tarnavo vokiečių aviacijos pagelbiniuose daliniuose. Dalis tų savisaugos dalinių spėjo pasitraukti su ginklais į miškus ir sudarė užuomazgą partizanų būriams, kurie ilgus metus kovojo prieš rusų kariuomenę okupavusią Lietuvą. Žuvusių partizanų skaičius keleriopai didesnis negu nepriklausomybės kovose kritusių.

Žymesni kritę partizanai:

Vitkus Juozas -- Kazimieraitis gen. štabo plk. lt., pietų Lietuvos partizanų vadas, nukautas 1946 m. vasarą žaliamskyje, Lazdi-

Vytautas Didysis prie Juodųjų jūrų.

Dail. Mackevičiaus nuotrauka

BALFO DIREKTORIŲ SUVAŽIAVIMAS CLEVELANDE

Praeitą šeštadienį, lapkričio 29 d. Clevelande buvo paminėta Balford veiklos 25 metų sukaktis. Ta proga įvyko Balford direktorių suvažiavimas, o vakare banketas. Nuotraukoje dailis Balford direktorių su atstovais ir valdybos nariais Clevelande, šiame suvažiavime Kazys S. Karpius buvo paskelbtas Balford garbės nariu. Sėdi iš kairės: Balford gen. sekr. A. Dzironas, vicepirm. adv. E. Armanienė, pirmininkas kun. V. Martinkus, D. Bubelienė ir dail. J. Bagdonas. Antroje eilėje stovi: S. Bredes, kun. F. Gureckas, A. Mikulskis, K. Karpius, J. Daugėlienė, S. Laniauskas, K. Gaižutis. Trečioje eilėje: A. Mikšys, Balford reikalų vedėjas kun. P. Geiščiūnas, E. Stepas, dr. V. Ramanauskas ir V. Mankus. Plačiau apie suvažiavimą bus kitame Dirvos numeryje.

V. Plidžinskio nuotrauka

MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS CHICAGOJE

Praeitą savaitę Chicagoje vyko ypatingas kultūrinis įvykis -- pirmasis mokslo ir kūrybos simpoziumas.

Simpoziumui pirmininkavęs dr. Algirdas Avižienis, savo atidarojimo kalboje atkreipė dėmesį, kad šis pirmas tokio pobūdžio mokslo žmonių suvažiavimas vyksta reikšmingos sukaikties proga, būtent suėjo 400 metų kai Vilniuje įsisteigė pirmoji lietuvių aukštojo mokslo institucija -- jėzuitų kolegija, vėliau pakeista akademija ir Vilniaus universitetas.

Perėjus prie darbo, pirmas pranešimų ciklas buvo skirtas mokslui sovietų okupuotoje Lietuvoje. Pirmininkavo dr. T. Remeikis, po-

jų apylinkėje. Žemaitis Jonas, gen. št. kapitonas.

Lietuvos vakarų partizanų vadas, 1951 m. susirgęs dvejus metus praleido slėptuvėje Simkaičių miške prie Raseinių, 1953 suštas kartu su žmona ir nuteistas mirti. Baigsiu Vl. Ramojaus žodžiais: "Amžinoji šviesa tešviečia čia suminėtiems ir visiems kitiems Lietuvos laisvės kovotojams, kurių kapus, tikime, žino gyva ir ištikima tauta, pasilikusi savo žemėje".

R. Liormonas

litinių mokslų profesorius. Vėliau sekė kiti pranešimai.

Penktadienį suvažiavusieji mokslininkai svarstė vieną pagrindinį savo uždavinį -- Lietuvių Mokslo Akademijos steigimą. Paruošiamoji komisija plačiai išdėstė idėją -- steigti plataus masto visų profesionalų ir jų organizacijų apjungimo taktinį ar steigti elitinę ribotą kviestinių narių skaičiumi akademiją. Buvo prieita prie kompromisinio siūlymo steigti mokslo draugiją, kuriai priklausytų tiek tikslųjų, tiek humanistinių mokslų atstovai. Dėl šio sumanymo papildomai kalbėjo dr. A. Nasvytis ir dr. E. Lenkauskas iš Clevelando, dr. kun. A. Luima iš Romos, prof. S. Dirmanas iš Chicagos ir eilė kitų. Visi su mažom pataisom pritarė mokslo draugijos steigimo idėjai.

Dėl laiko stokos, paskaitos vyko lygiagrečiai dviejose salėse. Vienur buvo svarstomi humanistiniai klausimai, kaip lietuvių literatūra, kalbotyra, visuomenės mokslas, spaudos padėtis, o kitur tikslieji mokslai, matematikos, chemijos, moderniosios technologijos klausimai.

Šeštadienį įvyko visų simpoziumo dalyvių ir svečių

banketas, o sekmadienį uždaromasis posėdis. (b)

IŠ VISO PASAULIO

• APOLLO 12 astronautai Conrad, Bean ir Gordon atskraidinti į Houstoną ir apgyvendinti specialiose patalpose. Karantine išbus iki gruodžio 10 d. Jie sakosi patenkinti atliktu skrydžiu ir laimingi sugrįžę į žemę. Sekantis erdvėlaivis Apollo 13 mėnuį bus paleistas ateinančiais metais kovo 12 ir ten išbus 35 valandas.

• NEW JERSEY greitkely prie Woodbury dėl miglos susidarė 21 automobilis ir buvo užmušti 6 ir sunkiai sužeisti 17 asmenų. Matomumas buvo tik 100 pėdų ir pirmiems automobiliams susidūrus, kiti į juos atsitrėnkė.

• HAGOJE susirinko Europos Bendrosios Rinkos viršūnių konferencija svarstyti Anglijos Norvegijos, Danijos ir Airijos priėmimą į Europos Bendrąją Rinką.

• NAUJOJE ZELANDIJOJE parlamento rinkimus laimėjo valdžioje esanti tautinė partija jau ketvirtą kartą iš eilės.

• ITALIJOJE dėl darbininkų streiko prarasta 400 milijonų darbo valandų ir pridaryta šimtai milijonų litų nuostolio. Socialistų buvęs lyderis Nienni kreipėsi su atsisakimu, kviesdamas paliaubų, kol dar kraštas nepakliuvo visiškai anarhijon. Deja, jo balso niekas neklausė ir įvairiose vietose vyksta atentatai ir sprogsta bombos.

• RUDOLF HESS, buvęs Hitlerio dešinioji ranka, 75 metų amžiaus, paskutinis gyvas iš Nuerembergo teismo nuteistųjų, kuris buvo kalinamas Spaudau kalėjime, dabar susirgęs perkeltas į anglų karinę ligoninę Berlyne, sargybai pasilikus saugoti tuščias kalėjimo sienas...

• ŠVEICARIJOS vyriausybė paskelbė, kad nuo 1971 m. pakeičiama šveicarų kareivių uniforma... vietoj petnešų kareiviai nešios diržus. Tas laikoma didele garderobos revoliucija, nes šveicarai neįpratę kelnes juosti diržu, ir parlamente dėl to laukiama samrkių puolimų prieš vyriausybę.

• ANGLIJOS civilinės aviacijos gydytojų taryba pataria: "Niekad neskriškite, jei turite slogą". Nes tik sveikieji keleiviai pakelia pasikeitusį oro spaudimą, tuo tarpu sergantieji coryza ar pharyngitu lengvai gali susprogdinti savo ausies bugnelius.

laiškai Dirvai

BESIAIŠKINANT DĖL PAGRINDINĖS PERVERSMO PRIEŽASTIES

Istorikas Juozas Jakštas savo laišku (Dirva XI. 21) palietė mano straipsnius "Kontraversija dėl gruodžio 17 akto" ir "Išsiaiškinime pagrindinę perversmo priežastį" (Dirva X. 22. ir 24 d.). Jais aš kėliau mintį, kad reikia istoriniai ištirti sakyta perversmą trim esminiais nukentėjusiųjų, vykdytojų ir valstybininkų požiūriais pagrindinei jo priežastčiai nustatyti.

Sakytas laiško autorius neličia mano išskeltų esminių dalykų temos esmės reikalu. Jis tik nurodo suradęs vieną mano klaidą asmenų išvardinime ir kitą nesilaikymą metodikoj. Iš tikrųjų, pirmuoju klausimu aš esu kaltas. Bandydamas prieštintis perversmui buvo paliestas Liet. Enc. XXII tomo straipsnio "Perversmas" pirmoj dalyj, kurią parašė Ališauskas, bet ne Jakštas, kuris rašė antrąją topaties straipsnio dalį. Aš atsiprašau abiejų autorių dėl šios mano klaidos. Bet klaida asmenų klausimu neturėjo reikšmės mano dėstyti esmei temos reikalu.

Laiško autorius sako, kad mano straipsnyje kabutėse panaudoto termino "generolas be armijos" nebuvo LE straipsnio aprašyme mėginto pasipriešinimo reikalu. Tiesa, jo tentiesioginiai nebuvo. Bet jis išėjo iš tenyškščio aprašymo, buvo mano paimitas iš žinomo liaudies aforizmo apie valdovą be valdomųjų ir man atrodė esąs geru simboliniu įvadu aprašomam mėginimui silpnos valdžios sąlygoms išreikšti. Toliau laiško autorius sako, kad visa mano citata esanti esminiai iškraipyta. Tačiau be sakyto citatos iš aforizmo, aš pavartojau dar dvi kitas atskirų žodžių citatas iš LE straipsnio mėginto pasipriešinimo reikalu būtent "aktyviai pasipriešino" ir "puolė norėdamas užimti kariuomenės štabą". Autorius ne pasakė, kuriuo būdu tos citatos esančios iškreiptos. Jis kalba apie vieną nežinia kurią citatą. Todėl aš negaliu dėl jų iš esmės pasisakyti. Vienoks ar kitoks cituotų žodžių likimas neturi reikšmės svarstymo klausimo esmei.

Laiško autorius daro man etinį priekaištą sakydamas, kad aš nusidėjęs "visuotinai priimtai spaudos etikai, kur reikalaujama kuo tiksliausiai perduoti citatas". Bet autorius nepasako dėl kurių iš svetūrų paimtų ir todėl kabutėse mano sakinyje panaudotų žodžių jis daro man etinį priekaištą esą "visa citata iškraipyta". To dėl aš negaliu tuo reikalu iš esmės pasisakyti. Tokiu nepasakymu apie ką autorius kalba jis parodė, kad jis nesilaiko tikslaus formulavimo ir citavimo taisyklės, kuriuo jis kaltina mane.

Laiško autorius sako, kad Liet. Enc. XXII tomo redaktorius reikalavęs nurodyti gilesnes perversmo priežastis sakyto straipsnio antrojo dalyj, kuri parašyta laiško autoriaus. "Gilesnės perversmo priežastys", kurių reikalavo ano tomo redaktorius, ir "pagrindinė perversmo priežastis", kurios aš pasigendau, yra juk tie patys priekaištai perversmo esmės aprašymo reikalu. Kitaip tariant, reikia skirti faktus ir išvadas perversmo esmės reikalu nuo neesminių bendrų posakių apie perversmą. Autorius tarp kitko sako, kad aš esąs "truputį pasamprotavęs apie komunistų perversmo kėslus". Bet aš abiejuose straipsniuose išakmiai kalbėjau apie visai konkretų komunistų perversmo visame pasaulyje pavojų, kuris buvo ypatingai jaučiamas Lietuvoje. Šis požiūris juk sudarė pagrindinę perversmo priežastį perversmininkų skelbtu požiūriu. Valia laiško autoriui šį požiūrį nuneigti, aiškiai pasakant savo samprotavimus. Tokia yra pareigo istorinio tyrinėtojo laisvė. Bet istoriko pareiga neleidžia tokį esminį požiūrį ignoruoti.

Antru straipsniu aš iškėliau prašymą, kad perversmo dalyviai surašytų savo atsiminimus, kokia buvo pagrindinė perversmo priežastis jo vykdytojų požiūriu, į ką aiškiai skiriant iš kitų galimų būti papildomų priežasčių mišinio. Tuoklausimu laiško autorius atsako, kad "atsiminimų rašytojai" negalės išaiškinti paties perversmo". Bet perversmo priežasties užfiksavimas jo dalyvių požiūriu ir atsiminimų rašėjų pasisakymai perversmo aiškinimo reikalu gal filosofiniu, politiniu ar kuriu kitu požiūriu yra visai skirtingi dalykai, kurių mokslininkai neturėtų painioti. Pirmu klausimu pasisako istoriniai šaltiniai ir vykdytojų paliūdymai. Jų negali atstoti atsiminimų rašėjų, kurie gal neturėjo tiesioginio ryšio su aprašomu įvykiu, nežinojo tikrų vykdymo samprotavimų, bet surašo vien savo asmeniškus įspūdžius lyg kompetentingo teisėjo rolė, neturėdami istorinio sprendėjo kvalifikaciją. Antras klausimas, kurį autorius liečia, yra istorinių tyrinėtojų kompetencijoj. To kio išvados buvo daromos ir jos yra galimos dabar pagrindinės perversmo priežasties klausimu. Jos turi būti paremtos istoriniais faktais ir šaltiniais. Bet židrovų istorinė išvada lieka diletantinio pobūdžio. Istoriniai tyrinėtojai nėra laisvi daryti bent kokią "istorinį sprendimą" lyg išspiauti seilę iš burnos. Tuo visi istoriniai sprendimai yra tik laikino pobūdžio ir gali

SIBIRO LIETUVIŲ BATALIONAS IR JO TRAGEDIJA

Šiemet gruodžio 9 dieną sukanka 50 metų nuo baisios tragedijos, kuri ištiko Sibiro Lietuvių Vytauto Didžiojo Batalioną 1919 metų gruodžio 9 dieną Sibire, Altajaus krašte. Sibiro Lietuvių Batalionas buvo vienas iš pirmųjų Lietuvos kariuomenės dalinių, kuris iškūrė toli nuo tėvynės ribų, bet tragiškas buvo jo galas; jis nelemtingai pasidavė bolševikams ir negrįžo į Lietuvą.

Lietuvių atskiro karinio vieneto organizavimas Sibire ir jo istorija įdomi bendrai istorijai kovų prieš bolševikus Sibire. Pralaimėję Sibire, bolševikai nebūtų pajėgę išsilaikyti ir europinėje Rusijoje.

SUIRUTĖ IR NAMINIS KARAS SIBIRE

1917 m. bolševikams Rusijoje įvykdžius perversmą, Sibire susidarė laikinoji demokratinė vyriausybė, kuri pripažino visoms Rusijos tautoms apsisprendimo teisę.

1918 m. kūrėsi čekų, lenkų, japonų, serbų, ukrainiečių kariniai dali-

būti nugriauti naujai nustatytais faktais.

Antru straipsniu aš kėliau pageidavimą, kad istorikai mėgintų išaiškinti pagrindinę perversmo priežastį, kuri yra kontroversinio pobūdžio ir reikalauja sistematinio darbo. Šiuo klausimu laiško autorius atsikerta, kad jeigu dabartiniai istorikai "dar nesugebata tarti sprendžiamo žodžio", tai gal ateities istorikai už 100 metų tat padarys. Bet mano pageidautas techniškas pagrindinės perversmo priežasties surašymas vykdytojų požiūriu ir mėginimas tat patikrinti yra daug kuklesnės apimtys negu autoriaus svarstytas istorinio sprendimo sudarymas lyg galutino žodžio pasakymas profesionalo istorijos kritiko ar filosofo požiūriu. Istoriniai įvykiai turi būti fiksuoti istoriniais dokumentais ar liudytojų atsiminimais kaip galima greičiau. Jie sudaro medžiagą istorinėms studijoms ir išvadoms. Jei tokie istoriniai šaltiniai mūsų netolimos praeities įvykiams tirti nesudaro mės dabar, tai už sekančių 50 metų bus jau per vėlu juos sudaryti. Jei mūsų dabartiniai istorikai vengia tirti mūsų artimiausios praeities įvykius, tai jie pasidarys sunkiau įkandami ir patikrinami po sekančių 50 metų, kai baigs išmirti gyvieji tų įvykių liudininkai.

Kalbėdami vieni konkrečiai ir kiti tik bendrais posakiais apie skirtingus perversmo esmės dalykus, mes nesuikalbame lietuviškai ir nepažengiamo svarstomoj temoj pagrindinei kontroversijai išsiaiškinti.

Martynas Kavolis

MARIJA KASAKAITYTĖ

niai, kurie buvo pavadinti Santarvininkų kariuomene.

1918 m. lapkričio mėn. pabaigoje Omske (Vak. Sibire) įvykė perversmas, laikinąją vyriausybę pakeitė admirolas Kolčakas, senosios caristinės santvarkos šalininkas. Sąjungininkų kariuomenė buvo atitraukta iš fronto. Kolčakas perėmė vadovavimą frontui su savo kariuomene.

Nuo pradžios 1919 m. Santarvininkų kariuomenei vadovavo prancūzų generolas Janinas. Jis buvo paskirtas santarvininkų kariuomenės vadu Sibire ir Čekoslovakijos vyriausybės pripažintas čekų kariuomenės vadu Sibire.

Rusai tada turėjo 200, 000 ginkluotų karių ir gen. Janino kaip vyriausiojo rusų armijos vado nepripažino. Prasidėjo derybos, ginčai ir įvairios intrigos -- santykiai tarp gen. Janino ir adm. Kolčako vyriausybės buvo sugadinti. Tokia padėtis tęsėsi iki adm. Kolčako mirties. Sibiro politinė padėtis 1918 m. vasarą buvo labai neaiški ir paini.

LIETUVIŲ BATALIONO UŽUOMAZGA

Plačiuose Sibiro plotuose dar prieš 1914-1918 metų karą buvo gana daug lenkų ir lietuvių. Tarpe jų buvo sukilimų prieš rusus dalyvių, buvo ir atvykusių į šį kraštą uždarbui, daugiausia prie Sibiro geležinkelio. Be to ir I Pasaulinio karo eigoje daug lietuvių pasitraukė į Rusijos gilumas.

Visas krašto gyvenimas daugiausia koncentravosi apie Transsibirinio geležinkelio liniją. O toje linijoje padėtis buvo labai supainiota; dalis jos stočių buvo bolševikų, kita pusė baltųjų rusų rankose.

Atsidūrę tolimuose Uralo ir Sibiro srityse ir patekę į baisią karą, lietuviai vyrai, ieškodami išeities, pradėjo kauptis į organizuojamą tuomet lenkų kariuomenės dalinį.

Pulk. Kazimieras Rumša, žemaitis, gimęs 1886 m. Švėkšnos parapijoje, atsidūręs I Pas. karo metu prie Uralo, pradėjo organizuoti lenkų karinius vienetus. Pulk. Rumša pažymi, kad ir lenkai ir lietuviai mobilizuoti į rusų kariuomenę karo pradžioje ir patekę į Sibirą nežinojo ką daryti ir ieškodami saugesnės padėties, glaudėsi į tvarkingą kariuomenę. Organizuojama lenkų kariuomenė nepriklausė rusų valdžiai ir skaitėsi santarvininkų kariuomene. Ji buvo gerai apginkluota ir gerai aprūpinta.

Vyriausia kariuomenės būstinė pulk. Rumša pasirinko Buguruslano miestą apie 120 km. nuo Volgos į rytus. Čia jis susidūrė su patekusiais į šią sritį lietu-

viais ir kaip organizuojamo pulko viršininkas davė išakymą priiminti ir lietuvius vienodomis teisėmis ir sąlygomis su lenkais.

Bet kadangi daugelis lietuvių nekalbėjo lenkiškai, tai jopatvarkymu buvo suorganizuota grynai lietuviška kuopa. Kuopą pradėta organizuoti 1918 m. rugpjūčio mėn. Per trumpą laiką kuopoj

karinį vienetą. 1919 VI. 27 pradėta formuoti Pirmas atskiras Lietuvių Vytauto Didžiojo batalionas. Netrukus batalionas susirinko 400-600 kareivių ir apie 20 karių. Batalione buvo: 3 eilinės kuopos, kulkosvaidžių kuopa, ūkio, ryšių ir raitų žvalgų komandos. Batalionas buvo gerai apmunduotas ir apginkluotas.

Lietuvių batalionas buvo autonominis vienetą, įėjęs sąstatan lenkų 5-tos Sibiro divizijos ir tuo būdu palikęs žinioje pulk. K. Rumšos, kuris

Karininkas Vytasas Kasakaitis Sibiro Lietuvių bataliono uniformoje. Tai paskutinė jo nuotrauka prieš mirtį. Gimė 1895.9.8. Nužudytas 1919.12.9.

susirinko 116 karių ir du karininkai. Tokiu būdu Buguruslane, I-me Šaulių Tado Kosciuškos vardo pulke atsirado 7-oji lietuvių kuopa. Jos vadu buvo paskirtas poručikas, vėliau kapitonas P. Linkevičius (gim. 1898 m.).

Tuo tarpu 1918 m. lapkričio mėn. vidury dalinį pasiekė žinios apie įvykius Europoje: karo pabaigą Vakaruose. Rumšos dalinio kareiviai pradėjo nerimauti.

Atėjo gruodžio mėnuo ir šalčiai pradėjo siekti 40 C. žemiau nulio. Be to kildavo baisios sniego audros, vadinamos buranais.

Bolševikai nesnaudė ir siuntė savo agitatorius, kurie kalbino karių mesti kovas, pereiti raudonųjų pusėn ir vykti per Rusiją namo, nes karas jau baigtas. Agitatoriai sukiršino lenkų dalinį.

Tik 7-oji lietuvių kuopa nepasidavė bolševikų agitacijai, liko visą laiką disciplinuota ir ištikima savo vadovybei, ir jos elgesys liko be priekaištų.

Tris mėnesius iki 1918 m. gruodžio mėn. 7-oji lietuvių kuopa Rumšos pulke kovojo su bolševikais. Labai sunkiose žiemos karo sąlygose dalis pasireiškė kuo puikiausiai.

Pasitraukusi iš fronto kuopa trumpą laiką stovėjo Uralo kalnuose, o 1919 m. pavasarį persikėlė į Novonikolajevską, kur buvo manoma ją išformuoti. Novonikolajevske rasta lietuvių gerai susiorganizuotus; tai pakėlė visų nuotaiką. Buvo nutarta išplėsti kuopą į didesni

buvo paskirtas tos divizijos vadu. Atskiras Lietuvių Batalionas stovėjo Novonikolajevske ar jo apylinkėse ir nebuvo naudojamas kovoms su bolševikų diversantais. Jis turėjo skirtingą muniuotą su geltonos spalvos atžymėjimais, panašiais į Lietuvos kariuomenės, jo oficialioji kalba buvo lietuvių, ir jis turėjo savo anspaudą su vytimi ir užrašais lietuvių ir lenkų kalbomis.

Į karin. P. Linkevičiaus organizuojamą Novonikolajevske batalioną buvo priimta kelios dešimtys lietuvių komunistų. Dauguma jų buvo atvykę savanoriais iš Anglijos (Škotijos), talkininkauti rusų bolševikams. Dauguma jų nemokėjo rusų kalbos. Rytų Sibire pas bolševikus jie buvo sudarę atskirą kuopą ir buvo sumušti. Įsigalėjus Sibire admirolui Kolčakui armijai, kuopos likučiai buvo priversti slapstytis ir skursti, tad jie ieškojo prieglobsčio pas savo tautiečius. Jų buvo pasigailėta ir Novonikolajevske jie buvo priimti į batalioną.

Be to bataliono vadovybė norėjo turėti didesni skaičių karių savo daliny. Pradžioje, kol jie bijojo, kad bus iššifruoti ir nubausti, jie buvo ramūs, bet rusų bolševikams spaudžiant Kolčako armiją į rytus ir apylinkėse pasireiškė pasipriešinimas bolševikų partizanams, komunistuojantieji kareiviai pradėjo kurstyti bataliono karių, kad taikytųsi su bolševikais, kurie sugrąžins juos artimiausiu keliu į Lietuvą

(Nukelta į 6 psl.)

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published Two Times a Week
every Wednesday and Friday
by American Lithuanian Press Radio Ass'n.

VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais.
Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.KAPEIKA BE PLANO
NENUTRUPA

Neseniai iš kelionės po Azijos kraštus Chicago grįžęs Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas inž. Antanas Rudis ir p. Marija Rudienė š.m. lapkričio 22 d. Lietuvių Radijo Forumo programoje savo išpūdziais pasidalijo su lietuvių laikraščių bendradarbiais. Jų tarpe buvo ir Dirvos atstovas, pažadėjęs šį išanginį pasikalbėjimą ir vėlesnius jo tęsinius papasakoti mūsų skaitytojams.

Ponai Rudžiai savo kelionę iš anksto suplanavo taip, kad jos metu galėtų būti Indijoje, kurios New Delhi miestetuomet vyko Tarptautinės Parlamentarų Sąjungos konferencija. Joje Antanas Rudis dalyvavo kaip įgaliotas spaudos atstovas. Joje buvo ir kitas lietuvis. Tai iš Kremliaus atvykęs Justinas Paleckis, pasakęs JAV labai draugišką kalbą, po kurios Ant. Rudis išgavo tame pat viešbutyje su juo pasikalbėjimą. Tai buvo š.m. lapkričio 1 d. Be jūdvių, pasikalbėjime, užtrukusiame penkias valandas, dalyvavo ir jų abiejų žmonos.

P. Rudžiai, nors ir Amerikoje gimę, Lietuvos reikalus labai gerai

pažįsta todėl ir pokalbis išėjo kiek kietesnis negu viensališkai kalbantis su amerikiečių laikraštininku, nesusigaudančiame sovietinėse pinklėse. Nesistengė jie teikti provokuojančių klausimų, bet gi negalėjo nereaguoti, kada Paleckiai kraipėtikrovę ir sąmoningai teršę nepriklausomybės laikus. Patriotizmui pambrėžti, J. Paleckis didžiavosi savo dėvimutautinių raštų kaklaraiščiu arba rodęs Indijon atgabentas propagandines knygas, tačiau kaip ir kiekvienas kitas sovietinis pareigūnas rausdavęs ir pykęs, net pokalbį nutraukdavęs, kada nebeturėdavęs kaip atsakyti.

Pasikalbėjimo metu iš kilo pora dalykų, kuriuos norėtume čia pastebėti. Kada šių metų pradžioje JAV lankėsi pora desėtkų ekskursantų iš paverptos Lietuvos, vienas kitas mūsų kultūrininkų buvo su jais susitikę ir jiems iškėję savo autografuotų knygų parsižvežti namo. Ekskursijos vadovai, prieš sordinant ekskursantus į Maskvon grįžtantį lėktuvą, New Yorko aerodrome patikrino visų savo grupės dalyvių lagami-

Kolega Jurgis Janušaitis, kuris niekada (ačiū Jam) neatsisakoką nors iš anksto pareklamuoti, lapkričio 26 dienos DRAUGE samprotavo:

"Džiugu konstatuoti, kad mokslo žmonės, planuodami mokslo ir kūrybos simpoziumą, prisiminė lietuviškos spaudos reikšmę mokslinėje ir kultūrinėje srityse...

nus ir atrastas suvenirines knygas bei spausdinius negailestingai sumetė į šiukšlių dėžes. Nuoširdžiai teiktos mūsiškių dovanos Vilniaus nepasiekė.

Pasitaikius progai, p. Rudžiai pasikalbėjimo metu paklausė kodėl Lietuva neįsileidžiami Amerikos lietuvių laikraščiai ir knygos. Justino Paleckio atsakymas buvo tai, kad Lietuva pakankamai turinti savo leidinių, savos kultūros, jai nereikia nieko iš svetur.

Mums atrodo, kad po šitokio atsakymo nebentka nė abejoti, kad laisvame pasaulyje gyvenančių rašytojų kūrybai pasiekti skaitytojus pavergtoje Lietuvoje nėra ir nebus kelio tol, kol rusai joje viešpataus, o paleckiniai pataikūnai dėsis kalbą lietuvių vardu. Tuo tarpu jeigu ir išleidiama vieno kito laisvame pasaulyje gyvenančio ar gyvenusio rašytojo "rinktinė, o jos išleidimas čia pristatomas kaip "vienas didžiausių bendradarbiavimo pasireiškimų" iš tikrųjų jis tereiškia tik tiek, kiek leidimas gardžiuotis seno, gero vyno skoniu, laizant aprasojusią bonką, bet neleidžiant jos atkūmsti.

Kitas įsidėmėtinas dalykas paaiškėjo, kada Paleckienė užklausk, kaip amerikiečiams patinka vis dažniau ir dažniau atvykstantieji svečiai iš Lietuvos. Jie esą tokie kultūringi ir tokie talentingi. P. Rudienė paklausus, kaip tokie paprasti dainininkai ar rašytojai gali taip plačiai ir toli važinėti, Paleckienė atsakiusi: "Ne iš savo pinigų jie važinėja, valdžia jiems užmoka".

Kad valdžios, tikriau sakant, išnaudojamų pavergtųjų pinigais čia ne vienas atvažiuoja ar atsiunčiamas, mes niekada neabejojome ir neabejojame. P. Rudžių pasikalbėjimas tatau dar kartą patvirtino. Bet prisiminus, kad sovietinėje santvarkoje viskas suplanuojama, apskaičiuojama ir nė kapeika be plano nenutrūpa, lengva suprasti, kam tarnauja čia atsiunčiamų menininkų pasirodymai ir ko vertos pastangos tų, kuriuos pasirodymus remia. Pačius atvažiuojančius menininkus čia išjunkime, nors ir kažkaip norėtume juos išgirsti, nes jie teturi laisvės tik tiek, kiek lėktuvo vairuotojai, kada jiems erdvės plėšikai užtaisytus ginklus nugaron įremia. Bet dėl visų kitų ir savanoriško vaidmens išvadas pasidarykime patys. (d)

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

ši reikšmingą klausimą aptars šeši mūsų spaudos iškilūs redaktoriai ir spaudos bei literatūros atstovai. Jų reikšmingo pokalbio pasiklausyti rinksimės penktadienio vakare..."

Ką gi? Nuėjau ir aš. Paklausęs valandą 'iškilųjų', patekau tikron desperacijon. Jei tas pokalbis buvo iš tikro planuotas, tai turbūt labai paskubom. Pagrindinė problema man rodos, yra labai paprasta; ką padaryti, kad mūsų jaunės ir jaunosios kartos tautiečiai, dirbą mokslinėje srityje, praturtingų ir mūsų spaudą. Juk tokių tautiečių turime porą šimtų ir idėja juos sušaukti per Padėkos dienos savaitgalį vienon krūvon buvo labai sveikintina.

Pokalbyje dalyvavo trijų vienuolynų leidžiamų laikraščių redaktoriai: dr. J. Girnius -- AIDŲ, K. Bradūnas -- DRAUGO kultūrinio priedo, kun. K. Trimkas -- LAIŠKŲ LIETUVIAMS.

Šalia jų buvo dar retkarčiais pasirodančių METMENŲ red. dr. V. Kavolis; LIETUVIŲ DIENŲ -- red. B. Brazdžionis ir dr. Antanas Klimas -- LITUANUS redaktoriai. Visi jie vienais ar kitais žodžiais pareiškė laukia išskėstomis rankomis mokslininkų ir kūrėjų bendradarbiavimo, o B. Brazdžionis net davė suprant, kad jei jis gautų visų 200 mokslininkų geras fotografijas ir žmoniškai parašytas 'cover story' -- medžiagos jam užtektų iki gyvos galvos.

Visa tai buvo žinoma ir be šio simpoziumo. Bėda slypi tame, kad mūsų laikraščiai neturi reporterių su didoku bendru išsilavinimu, kurie sugebėtų pristatyti tautiečių laimėjimus vienoje ar kitoje srityje ne tik specialistams suprantamu būdu. (Net ir nūdienė literatūra ir menas dažnai reikalauja paaiškinimo ar įvado kad ją suprastum.) Bet apmokamas reporteris mūsų laikraščiui nepasiekiamas prabanga. Iš mūsų laikraščių mes sužinome tik apie tuos, kurie nori patys pasigirti ar turi gerų draugų su palinkimu rašyti.

Žinia, tai būtų dažniau išeinančių mūsų laikraščių uždavinys. (Deja, iš tokių įpašnekės buvo pakviestas tik DRAUGAS.) Rečiau išeiną spaudos organai medžiagą susiorganizuoja kitokiu būdu, jų ir kitokia paskirtis. O Lituanus, atrodo, turėtų patiekti angliškai geriausią išranką iš mūsų spaudos. Faktas, kad jis turi rinktis iš šalies, ne kalba mūsų spaudos gimtąja kalba naudai.

Žodžių, simpoziumas ne tik nedavė jokių idėjų mūsų spaudos pagerinimui ir, jei norite 'sukultūrinimui' bet ir neišryškino tikros būklės. Publika iš išgalinčio snaudulio buvo pažadinta tik V. Kavolio 'provokacija'. Jis iškė-

lė mintį kviestis bendradarbius specifiniams reikalams iš okupuotos Lietuvos. Juk, esą ir dabar mes pasinaudojome jų darbais, bet be leidimo, vogčiomis. Diskusijos tuo klausimu parodė, kad jis daliai klausytojų yra įdomesnis negu visos kitos spaudos problemos. Buvo plojimų už pasiūlymą ir kiek daugiau prieš. AIDŲ redaktoriaus paaiškino, kad skelbiant recenziją apie vieną išėjusį lietuvių mokslinį veikalą norėta gauti autoriaus fotografiją, bet atsakymas buvęs neigiamas -- girdi, pas juos tai daryti nepriimta.

Tą pačią naktį sapnavau, kad likau Lietuvoje, kad tai ne sapnas, bet pasidariau mokslininku tiesa. Deja.

ir gavau iš V. Kavolio laišką, prašantį parašyti i kada nors pasirodysiančius 'Metmenis'. Iš pradžių susigraudinau, o vėliau išsigan-dau. Jei parašysiu, galiu būti apkaltintas, jei ne pačios KGB, tai konkurentų ar mano pasisekimo pavyduolių, bendradarbiaująs 'buržuaziniai - nacionalistinėje' užsienio spaudoje. O jei prašyčiau tam atitinkamų ištaigų leidimo, tai jo galėčiau tikėtis tik tuo atveju, jei saugumas mano bendradarbiavime išūdrėtų saukios tiesioginės ar netiesioginės naudos. Atseit, savo bendravimu vienaip ar kitaip talkininkauti savo tautos paver-gėjams priversiu ir tuos, kurie nuo jų priešpaudos pabėgo...

Atbudęs pagalvoju, kad tai ne sapnas, bet tiesa. Deja.

ŠIS BEI TAS

Dažnai girdime nuolatinius padejavimus dėl informacijos svetimtams. Be abejo, niekada nebus per daug žinių paskleista apie mūsų tautos tragediją, apie istoriją, apie mūsų papročius ir buitį Nemuno krašte, apie neeilinius įvykius ir asmenis ir kt. Taip pat reikia ir dabartinę išsiviją ryškiau pristatyti amerikiečiui skaitytojui.

Na, apie Lietuvą jau yra ir didesnių leidinių, tik reikia gyvau ir rūpestingiau juos savo aplinkumoje paskleisti. Štai, neseniai išėjusi Dr. A. Geručio redaguota knyga yra tikrai turininga. Yra ir Dr. O. Noremo knygos antroji laida, Galop ir mūsų LE 15-tasis tomas išsamiai teikia žinias, ir bet kurios srities žinovai gali pasinaudoti nuolatos teikdami Amerikos spaudai informacijas.

● V. Kleiza (Draugas) teigia, kad lig šio amerikiečiui lietuvis tėra pažįstamas tik iš Upton Sinclair romano (išleisto prieš 65 metus); ten vaizdas yra tiesiog pasibaisėtinas: skurdas, salūnai, senovinės skerdyklos, morališkai žlugdanti aplinkuma...

Bet ką tai reiškia? O būtent, kad -- gera beletristika padaro didžiausią įspūdį plačiausioms skaitytojų masėms ir -- neišdilsta, nepasenssta per ilgus metus. Todėl dabar mums ypač pasigestina tokių savų romanų, kur atskleidėtų nebe tokia purvina ir skurdi lietuvių, o būtų atversta jau antroji pusė: nepriklausomos Lietuvos šviesiai žvaigždėta laisvė ir sparčiai pakilusi kultūra; savonrių ryžtingas idealizmas ir aukos už tautos gyvybę; partizanų herojinė tragika; tremtinių skaudūs likimai; bėglių nuo bolševizmo - emigrantų dabartinėje Amerikoje ir kitur sveikas sąmoningumas ir kultūriniai liudijimai. Gal bnt, mūsų Kultūros Tarybai vertėtų paieškoti tokių romanų (jei dar neturime parašyti, tai -- provokuoti mecenatus ir premijomis ar užsakymais) ir išleisdinti angli k. Tikrai JAV mūsų veidas yra vertas jau daug šviesesnio ir kultūringesnio paveiklo, negu Sinclair "Raisto" nelaiminga Rudkaus šeima. Beletristika turi didelę galią, ir jos vaizdų neatstoja jokios mokslinės knygos.

● Karo istorikas K. Ališauskas (1968 m. Karys nr.9) rašo įsidėmėtina: "Didvyriškumo pavyzdžių turime labai daug... Tačiau neturime karžiogiškų romanų jaunimui pasiskaityti, jų dvasiai kelti -- tai mūsų rašytojų kaltė ar apsilaidimas". Šventa tiesa. Ar bent švietimo metais mėginta kiek tas plyšys taisyti?

● Prieškalėdinių dovanų sezono vėl pasigendama švietimo vadovų žodžio platesnėje spaudoje: ką tėvai - giminės - bičiuliai - kaimynai turėtų pirkti vaikams (pagal amžių ir mokslą), kaip pramogas tinkamiausiomis, kurių ydingų nukrypimų vengti ir kt. Taip atrodo, kad mes neišnaudojame visų galimų progų praktiškai vykdyti tai, ką esame gražiai Chartose ir kitokiuose planuose, programose, rezoliucijose susformulavę.

DAILĖS PARODA CHICAGOJE

Čiurlionio Galerija Chicagoje ruošia tradicinę dailės parodą 1970 m. vasario mėn. 14-22 d.d. ir į kurią kviečia dalyvauti visus šiaurės Amerikos (JAV ir Kanados) dailininkus.

Pramatomos premijos už geriausius kūrinius bus skiriamos nepaisant meninio stiliaus. Kūrinių atrinkimui ir premijavimui yra kviečiama jury komisija. Kūrinius parodon pristato patys dailininkai; parodai pasibaigus, neparduotų kūrinių grąžinimu, pasirūpina galerija (už Chicago ribų).

Dailininkai suinteresuoti šia paroda, praneša Čiurlionio galerijai iki 1969 m. gruodžio mėn. 10 d. užpildant žemiau paruoštą kuponą ir pasiunčiant

ČIURLIONIS ART GALLERY
5620 So. Claremont Ave.
Chicago, Ill. 60636 USA

arba skambinant Petriui Aleksai telef. (312) 776-1798. Po registracijos tuoj bus išsiuntinėta pilna informacija.

Šiuomi pareiškiau, kad dalyvausiu Čiurlionio Galerijos rengiamoje tradicinėje dailės parodoje, įvyks-tančioje 1970 m. vasario mėn. 14-22 d.d., 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, USA.
Dail. vardas ir pavardė
Adresas
Kūrinių technika
(Tapyba, grafika, skulptūra, ir kitos)

ALT RAŠTAS NAUJINIAMS

Amerikos Lietuvių Taryba š.m. spalio 23 d. pasiuntė Naujienų redakcijai raštą, kuris tačiau ligi šiol Naujienose nebuvo nei paminėtas, nei iš-tisai atspausdintas.

ALT raštas buvo toks:

NAUJIENŲ Redakcijai

Š.m. rugsėjo mėn. 19 d. NAUJINIAMS No 218 išspausdino vedamąjį straipsnį "Bergždžias darbas". Jame buvo išreikšta Redakcijos neigiama nuomonė dėl Amerikos Lietuvių Tarybos š.m. rugsėjo mėn. 6 d. rašto ALT statuto reikalui.

Naujienų vedamasis straipsnis neteisingai ir be pagrindo užgauliai ir išskirtinai palietė p. Teodorą Blinstrubą, ALT vicepirmininką organizaciniams reikalams.

ALT Valdyba š.m. spalio 8 d. posėdyje, susipažinusi su minėtu straipsniu, nutarė pareikšti:

1. Šis raštas buvo ALT Biuro išsiuntinėtas pri-tariant ALT valdybos nariams ir su dviem parašais -- ALT pirmininko ir minėto vicepirmininko.
2. Rašto tikslas buvo surinkti ALT statuto reikalui ALT sudarančių organizacijų, direktorių ir skyrių pastabas, nuomones ir pasiūlymus, kad vėliau Valdyba, iškilus reikalui, galėtų tiksliau ir platesniu mastu siūlyti ALT suvažiavimui sutartus papildymus ar pakeitimus.
3. Nei visa ALT Valdyba, nei tą raštą pasirašę jos nariai nesiekė įnešti bet kokių nesutarimų tarp ALT sudarančių grupių ar stiprinti vienos kurios grupės vyrvimą ALT'e.

Su tikra pagarba

E. A. Bartkus
ALT Pirmininkas

Dr. Vl. Šimaitis
ALT Sekretorius

MIRTIES SLĖNIO KRONIKOS (12)

Jonas Pranas Palukaitis

AUKSAKASIŲ BŪTIES VAIZDAI

Riolitas buvo tik kelių valandų amžiaus, kai auksakasių minia susirinko miesto problemų spręsti. Reikėjo gimstančiam miestui duoti įstatymus, rinkti jų vykdytojus, dabotojus. Susirinkimui einau į pabaigą, vienas paklausė:

-- Turiu tris vaikus, ar bus mokykla?

-- Gerai, bus ir mokykla. Turi vaikų, tai pradėk organizuoti.

Nuvažiavo Smithas į Angelus ir užsakė visa, kas reikia -- nuo pietuko iki vėliavos. Šaškaitą 650 dolerių, siųsti apdėtu mokesčiu. Po šešių mėnesių siunta pasiekė Riolitą. Su papildomu 378 dol. mokesčiu už persiuntimą, Smithas jau buvo iškeliavęs kitur, bet mokyklos reikėjo: gatvėse dūko apie 40 vaikų. Miestas išpirko siuntą, krovikai paklausė: "Kur sudėti daiktus?" Ak... tai gi dar neturim patalpų mokyklai. Iškraukite laikinai čia, ant perono.

Už metų mokykla stovėjo. Šviežiom lentom kvepianti, jauki. Susirinko diduomenė jos atidaryti, mėras paėmė ir rankas skambutį: bėkite, vaikų į klases! Ak... ir vėl per didžiulius dalykus užmiršom vieną smulkmeną: nesurastas mokytojas. Kai iš didžiųjų miestų suvažiavo mokytojai, Riolitas jau desperatiškai kovojo su mirtimi.

Skubus buvo auksakasių miestuose gyvenimo tempas. Antroje Mirties slėnio pusėje, Panamintuose, Skidoo išaugo greičiau, nei sugalvotas jam vardas.

Iškeliavo du draugai iš jauno auksakasių miesto Riolito ir dar jaunesnį Harrisberį liepos ketvirtosios šventi. Perkelio Velnio Kukurūzyną, įkoppė į Panamintus. Viršūnėse pakliuvo į labai retai ten išsivystančią miglą. Begoglinėjant aplink Tuckio kalną ir sutemo. O keliauti per miglą ir tamsą kalnuose reiškia ieškoti, kur greičiau nusisukti sprandą. To jie nenorėjo. Tad susėdo ir laukė ryto. Kai prašvito ir migla išsisklaidė, jie auksakasių įpročių apsidairė į uolas. Liepos ketvirtosios šventi į Harrisberį jie jau nėjo.

Nupirko jų radinį Bob Montgomery -- tas pats, kuris Riolite išviliojoką sykį iš Šošonių Jonelio už kombinezoną ir du dolerius. Bet Harry Ramsey ir Vienakis Thompson už šį radinį gavo 60.000.

Artimiausias vanduo buvo už 23 mylių. Buvo skubiai nutiesti vamzdžiai ir, kai pro juos prasiveržė vandens srovė, naujosios kasyklos savininkas sušuko:

-- Twenty-three Skidoo! -- atseit, stipriaisioji kombinacija kortų lošime.

Stovykloje jau triūsė keli šimtai vyrų, bet apsižiūrėta, kad ji dar be vardo. Kažkas pasiūlė Waterloo ir buvo tuoj nušvilptas: koks Waterloo jei vanduo už 23 mylių? Ar kasyklos savininkas neištarė "Skidoo"? Taip ir liko.

Skidoo gyveno trumpiau nei Riolitas; ir jį užmušė ta pati sunkioji 1907 depresija. Nebuvo ir jis doresnis už čia pat, kaimynystėje, prieš porą dešimčių metų liūties nušluotą Panamintą, bet auksakasių kronikose jis garsėja įvykiu, kurį tų dienų vietinis laikraštis aptarė: "Tai giliai apgailėtinas reikalas, bet tokia buvo liaudies valia". Įvykis? Galvažudys nulinčiuotas su visuotinu pritarimu -- skelbė laikraščio antraštė.

Joe Simpson buvo žinomas žudeika, retai kada blaivus. ir vadinamas Hooch -- nuo degtinės, kurią nuolat siurbė ir visiems iki gyvo kaulo įkyrėjęs savo priekabėmis. Taip ir tą balandžio sekmadienio rytą, jau užtektinai išitraukęs, jis nuėjo į krautuvę ir, atkišęs ginklą, pareikalavo dvidešimties dolerių: "This is stick-up!" Kilo sąmyšis, bet tuo metu dar visi buvo blaivūs, iš skyrus pinigų ieškotoją, tad jis buvo nuginkluotas ir prirakintas prie telefono stulpo, nes miestas neturėjo daboklės.

Kai vakarop jis išblavėjo ir buvopaleistas, visi kiti buvo jau užtektinai išilinksminę ir šmaikščiais žodeliais aptarinėjo rytmetinį įvykį. Tai užvirino Simpsono kraują: jau ir taip sujaukta diena, pagiriota galva, o čia dar liežuvisiais plaka! Parodys jis jiems, kaip svetimas nuospaudas mindžioti!

Neaišku ir nesvarbu, ar jis surado draugų paslėptą savo ginklą ar pagavo kieno kito -- vėl atsirado krautuvėje ir su sidūre su jos vedėju, kuris prieš kelias valandas buvo jį taip gėdingai išspyręs pro duris.

Po kelių sekundžių krautuvės vedėjas gulėjo ant grindų su mirties žaizda krūtinėje, o mies-

tas virė, kaip suerzintas skruzdėlynas: iš visų pusių bėgo vyrai su visokio amžiaus ir kalibro ginklais; su Simpsonu prie krautuvės tūlėsi tūlas McBain, kaip tų dienų laikraštis sako, "pakvailęs nuo degtinės ir nė vienu būdu neginkluotas", šaukdamas Simpsoną areštuojas o už penkiasdešimties pėdų klūpojo, prie peties pakėlęs šautuvą, miesto gydytojas McDonald ir maldavo kad McBain pasitrauktų šalin, nes tą kalės vaiką sutvarkyti kliudęs; įtasy nes išivėlė dar porą girtų, blaivesnieji šaukė, kad niekšą reikia tuoj pat nudėti, o šerifas šokinėjo aplinkui, neprieidamas nusikaltėlio surakinti. Pagaliau Simpsonas, ištuštinęs ginklą ir laimingai niekam nekliudęs, buvo suimtas ir uždarytas salindžio būdelėje, skirtoje vien vyrams, nes miestas neturėjo daboklės.

Vyrai grįžo prie paliktų stiklų ir, aptarinėdami įvykį, pradėjo laukti atvykstančio teisėjo. Tris dienas jie laukė, ir visi įvykio aspektai jau buvo aptarti, ir pagrios vis sunkiau slėgė, o teisėjas vis nesirodė.

Linčas įvyko trečiądienio naktį: rytą visą pamatė Simpsoną kabantį ant telefono stulpo. Dieną atvykęs teisėjas oriai pravedė tardymą ir paskelbė sprendimą: "Byla nuotraukta, nes kaltinamasis buvo minios palimtas ir pakartas". Per tardymą vienas liudininkas pasakojo: Joe Hooch liko ištikimas savo įpročiams iki galo, jis ir paskutinį kartą "hung around all night".

Ne, tai nebuvo paskutinis kartas. Kitoje Mirties slėnio pusėje, Riolite, rezidavo tolimų miestų spaudos reporteriai. Nors Skidoo turėjo tiesioginę telefoną liniją su Riolitu, bet apie įvykį jie sužinojo tik po poros dienų. Suvažiavę rado Simpsoną palaidotą. "Pavėlavote, vyrai!" -- "Taip, bet spaudai reikia nuotraukų. Bus reklama miestui!" Svars tės miesto galvos: reklama -- gerai! Iškasė jie Simpsono lavoną ir pakabino ant paties stulpo, kad nuotrauka būtų autentiška... Vėlužkasė, atsirado gydytojas, ieškąs kaukolės savo kabinetui papuošti, vėl atkasė...

Anų dienų tikrovė auksakasių miestuose lenkė pasakų fantaziją. Yra išlikusi kopija plakatų,

Lapkričio 8-9 d. New Yorke įvyko vyr. skaučių, skautų vyčių ir vadovų suvažiavimas. Nuotraukoje suvažiavimo dalyviai-ės.

kurie vienu metu buvo iškabinėti Riolite: "Concert girls" prašo unių narius neremti kitų dviejų institucijų, nes jose nesilaiko profesinės etikos šios merginos: Little Fay, Skidoo Babe ir t.t. -- ištisas sąrašas.

Vienas iš ankstyvųjų aukso karštinės miestų Kalifornijoje gavo Hangtown vardą, nes ten jau pirmosiomis dienomis buvo įkilpas inertis trys plėšikėliai. Po to visoki skubaus uždarbiomėgėjai pradėjo vengti anos vietos, ir miestas tapo vienu iš padoriausių. Kovota tad ir dėl vardo atstatymo -- legislatūra pagaliau miestą pavadinavo Placerville. Nuo tos dienos kiekvienas užklydęs pakeleivis buvo pirmiausiai vedamas prie didelio medžio ir jam išaiškinama senojo vardo istorija.

Olandas Body atrado auksą, pašovęs laukinį triušį, kuris išmuko olon. Body žuvo pūgoje ir buvo atrastas po kelių mėnesių, sniegui nutirpus. Radioje vietoje išdygo auksakasių miestas Bodie, ir po poros metų vyrai sutarė, kad reikia pagerbti užmirštąjį olandą, kurio vardu miestas tituluojasi: palaidoti garbingoje vietoje, ant kapo pastatyti puošnų paminklą. Iškilmingas pa laikų perkėlimas įvyko tuoj pat, bet paminklo reikėjo luktelti kelis mėnesius. Jis buvo atgabėtas, kelioms dienoms praėjus po JAV prezidento Garfieldo tragiškos mirties. Paminklas buvo pastatytas miestelio vidury per atentatą žuvusiam prezidentui pagerbti...

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12
MONTH
\$10,000
or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

4 3/4%

Pass-book Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid

as of:

Mar. 31 — June 30

Sept. 30 — Dec. 31

5%

6 or 12
MONTH
\$5,000
or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD.
Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYŠ MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

KŪRYBA IR MOKSLAS

PALMIŲ PAVĖSĲ

APIE NAUJUS PAPROČIUS KALIFORNIJOJE

LOS ANGELES, Calif. -- Patikėkit, kad jūsų reporteriui nėra baisiai smagu rašyti apie šio palaiminto krašto lietuvių gyvenimą iš tamšios pusės su pasiukimais ir ironija, satyriškai. Bet nieko nepadarysi, jeigu kartais kitaip neišeina, stebint įprastus daugelio lietuvių beprasmiškus kivirčius, rietenas, nevykusius ir negatyvius reiškinius.

Reporteriai daug maloniau, kad ilsėdamasis šio krašto kaliforniško rudens palmių pavėsy jis gali išvėlgiti ir tokių reiškinų, kurie sukelia tik džiaugsmą, duoda gražių pergyvenimų, yra teigiami ir gal net pavyzdingi kitų lietuviškų salų dėmesiui. O tai yra paprotys, duok Dieve, gal ir plačiau išigalėsiantis, individualiu ir privačiu būdu apčiuopiamai paremti tokias išelvių kultūrinės pastangas, kurios palieka konkrečių pėdsakų.

Pastaruoju laiku tas "naujas paprotys" pasireiškė stipria tarka išleisti naujas lietuviškas knygas, skatinti jų atsiradimą. Tai atsitinka pastarųjų dviejų metų laikotarpyje jau keturiais atvejais.

Stambiausias darbas, be abejo, yra Bernardo Brazdžionio "Poezijos Pilnatis" jubiliejinio rinkinio išleidimas. Poetas buvo vienas iš tų daugelio, kuris buvo vėsus savo šešiasdešimtmečio paminėjimui trafaretiniu būdu (saldūs straipsniai spaudoje, kelios "vakaruškos" supailaupsinimų prakalbam, ir baigta, ir po viskam). Jo draugai tą nuotaiką teisingai suprato ir ryžosi ateiti talkon kitaip paminėti sukaktuves -- kad būtų įvykdytas apčiuopiamas, stambus, brangus ir vertingas darbas.

Susidarė komitetas Brazdžionio poezijos rinkinei išleisti ir kreipėsi į visuomenę atbalso. Iniciatyvos ėmėsi pulk. J. Andrius (pirmininkas), vicepirmininkai kun. P. Celiešius ir B. Raila, nariai A. Rūta, E. Tumienė, J. Švaistas, a. a. P. Lembergas, A. Skirius, J. Tininis, J. Medziukas, A. Raulinaitis, dar keli talkininkai. Tada B. Brazdžionis mielai sutiko savo rinktinę ne tik spaustuvių surinkti, bet ir suredaguoti.

Organizacinis ir techninis darbas užtruko du metus, bet pagaliau jau padarytas, ir komitetas yra tikras, kad padarytas gerai, maždaug geriausiai pagal turėtą sąlygą. Iš knygos leidimo mecenatų, kurių lig šiol

S. DUBINGIS

atsirado 285, sudėję po 25, kai kurie ir po daugiau dolerių, susitelkę per 9.000 dolerių. Su tokia suma jau buvo galima galvoti apie gražų ir puošnų "Poezijos Pilnatis" rinkinio išleidimą, vertą jos turinio, kaip lygiai ir literatūrinės bei dvasinės reikšmės. O dail. Alfonsas Docius atėjo į talką knygos apipavidalinimui labai sodriai pagražinti. "Pilnatis" jau atspausdintas, dabar baigiamas išristi ir gal Kalėdoms pasieks poezijos mėgėjus. Jis bus arti 600 puslapių, vienas iš gražiausių leidinių, kokius kada yra turėję lietuviai išeiviai.

Rinkinio sudėta dvylikos ligšiolinių Brazdžionio poezijos knygų turinys, autoriaus iš naujo perredaguotas, su įvairiais pakeitimais ir papildymais. Savo išangoje poetas, tarp kitko, reiškia viltį, kad "skaitytojas ras joje dalelę savęs ir daug tėvynės pavėsio, ir nemaža dangaus paguodos"... Labai gaila, ir tai neskamba išeivijai pasididžiavimu, kad komitetas apsisprendė šio rinkinio išleisti tik 1500 egzempliorių, bet jis negalėjo kitaip daryti, turėdamas tik apie tris šimtus tikrų prenumeratorių. Ir vis dėlto atrodo, kad po kurio laiko šis rinkinys virs retenybė.

Kitokio masto ir lygio, bet tos pačios intencijos ir prasmės yra neseniai išėjusi 270 puslapių knyga apie poetą Praną Lembergą, sudedant jo dviejų rinkinių eilėraščių ir visą eilę papildymų. Jis mirė prieš du metus Santa Monikoje, išreiškęs norą amžiaus pabaigoje daugiau atsidėti poezijai, bet to savo užsimojimo nebespėjęs įgyvendinti.

Tuoju po mirties velionio šeima ir artimieji draugai (kurių jis turėjo nemažai, nes buvo reto draugiškumo, gerumo ir dvasinio šilumo žmogus) spontaniškai susitelkę įvykdyti pasimirusio poeto troškimą. Taip pasirodė Prano Lembergo ir apie Lembergą gražiai išleista knyga "Tau sesute". Iš tikrųjų, tai yra gal būt pats vertingiausias ir ilgiausiai išliekantis paminklas žmogui, rašytojui, įvairių menų puoselėtojui, gražiam lietuviui.

Š. m. gruodžio 6 d. val. vakare lietuvių parapijos salėje Dailių Menų Klubas (kurio nariu jis buvo), talkinin-

kaujamas Santa Monikos ir Los Angeles Liet. Bendruomenės apylinkių vadovybių ruošia šios knygos pristatymą visuomenei su plačia meline dalimi ir trumpais kelių poeto draugų prisiminimo žodžiais. Kartu tai bus ir dviejų metų poeto mirties paminėjimas.

Kiek savotiškesnis ir visiškai asmeniškias būtų dar vienos būsimos knygos atsiradimo atvejis. Prieš tris metus Santa Monikoje tragiškai mirė inž. Bronius Budginas maždaug pusmetis prieš mirtį buvo pasiūlęs ir išpareigojęs išleisti savo bičiulio ir jo mėgiamo žurnalisto Bronio Railos rašinių rinkinį su specialiu pagėdavimu, kad joje būtų apžvelgta Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos pagrindinė veikla ir tai pat kitos vadinamos rezistencinės ir Lietuvos laisvinimo užsienyje problemos. Tai knygai išleisti jis paskyrė stambesnę sumą lėšų. Deja, žuvo, autoriui darbo dar nė nepradėjus.

Tačiau velionio žmona Antanina, žinojusi savo vyro norą išvysti tokią knygą, mielai sutiko B. Budgino valią įgyvendinti, spausdinimui skirtas lėšas atitinkamai padidindama, nes per tris metus spaudos kaštai irgi pakilo. Taip vėl su pravačios ir asmeninės tautos dėka galės kitais metais pasirodyti dar viena nauja knyga. B. Raila, kuris buvo paskendęs kitu veikalu -- "Dialogo su lietuvišiais" -- rašymu, leidžiamu Lietuvių Enciklopedijos leidyklos Bostone, šiuo metu jau spaudžiamo ir pasirodysiančio ateinančių metų pradžioje, pasiryžo tuo pat metu parengti ir knygą B. Budginui prisiminti. Ji jau galutinai paruošta spaudai, bus apie 350 psl. ir vadinsis "Versmės ir verpetai". Dabar baigiama tartis su spaustuvėm.

Ta pačia naujo lietuvių kaliforniečių papročio dvasia dar reikia priminti ir Los Angeles Dramos Sambūrio nutarimą, patiems sutelkiant lėšas, skelbti konkursą naujam dramos veikalui parašyti su 1000 dolerių premija. Sambūris yra rimtų moterų ir stiprių vyrų rankose, jis savo išpareigojimą tikrai ištesės. Tegu tik mūsų dramaturgai joneapvilia gausiais ir stipriais darbais. Tai irgi taurus privatinis įnašas mūsų lietuviškos kultūros ugdy-mo atšiauriai grįstuose keliuose.

Gal tik Sambūris čia

Grupė Philadelphijos lietuvių dail. J. Bagdono parodoje

K. Čikoto nuotrauka

JUOZO BAGDONO PARODA PHILADELPHIJOJE

Dail. J. Bagdono tapybos kūrinių paroda Philadelphijoje įvyko lapkričio 1 ir 2 dienomis šv. Andriejaus parapijos salėje. Mūsų salės nėra pritaikytos parodom. Dailininkai priversti savo kūrinius kabinti ant netinkamų sienų, arba tarp langų, stalų ar net ant durų. Tuo nukenčia ne tik patys kūriniai, bet ir lankytojas nesusidaro įspūdžio, kad jis yra dailės parodoje, o ne šiaip sau paveikslų krautuvėje. Bet šioje J. Bagdono parodoje matėme kitokią vaizdą. Salėje buvo pastatytos specialiai tam paruoštos sienos, kas sudarė tikros meno galerijos vaizdą.

Parodą globojo ALT S-gos Rytų Apygardos valdyba, kurios pirmininkas inž. Vincentas Gruzdis ir atidarė parodą.

Atidaromoje kalboje inž. V. Gruzdis, pristatydamas

dailininką, trumpai supažindino su jo kūryba, bei davė keletą biografinių žinių.

Malonu pastebėti, kad kalbėtojas neįsileido į beprasmiškus liaupsinimus, kas tokiomis progomis dažniausiai pasitaiko. Kas lanko dailės parodas ar laikraščiuose skaito atidaromasias kalbas ir po parodines recenzijos žino, kad kalbėtojai ir recenzantai prikalba ir prirašo tiek, kad sudaro įspūdį, jog tai didžiausias, geriausias, iškiliausias, žinomiausias, produktingiausias ir kiliausias kūrėjas.

Visų galimu būdvardžių pagalba "įrodoma", kad jeigu jau ne genijus, tai visai netoli jo. Skaitant tokias recenzijas lengvai galima susidaryti įspūdį, kad lietuviai turime daugiau genialių dailininkų, kaip visa Amerika ar net visas pasaulis paėmus kartu. Čia nenoriu neigti lietuvių dailininkų kūrybinių pastangų ir pasiektų rezultatų. Turime pajėgių dailininkų, turime ir brandžių dailės kūrinių, tokia prasme turėtume juos ir vertinti.

(Nukelta į 6 psl.)

ALT S-gos Rytų apyg. pirn. inž. V. Gruzdis kalba dail. J. Bagdono parodos atidaryme Philadelphijoje.

K. Čikoto nuotrauka

SIEMET PIRKITE MODERNISKAI

master charge

THE INTERBANK CARD

78 160 17654 9

1226 1 71 BSA

JONATHAN P. MASTERS

...gaunama **Society NATIONAL BANK** OF CLEVELAND

SIBIRO LIETUVIŲ BATALIONAS...

(Atkelta iš 2 psl.)

SANTARVININKŲ
KLAIDOS

Pulk. Rumša rašo: "Koks tikslas buvo organizuoti Sibire 1919 m. lenkų ar lietuvių kari-nius dalinius? Vienintė-lis tikslas buvo -- grį-žimas į namus su gink-lu rankoje. Po 1919 m. gegužės m. buvo aišku, kad negali būti kalbos apie grįžimą per vaka-rus. Vienok štabai ne-norėjo to suprasti, kas privedė prie katastro-fos".

Daugelio dalyvavusių Sibiro tragedijoje ar ją tyrinėjusių liudijimu ro-do, kad bolševikų perga-lė Sibire išaiškinama ne jų stiprumu, bet santar-vininkų klaidomis. Čė-kai gen. Janinui prita-riant išdavė bolševi-kams adm. Kolčaką ir kartu dalį rusų aukso. Admirolas Kolčakas bu-vo sušaudytas Irkutske 1920 m. vasario m 7 d. Tai buvo galas baltųjų rusų pasipriešinimo ko-munistinei valdžiai Si-bire.

Toksai buvo fonas, ku-riame vystėsi Atskiro Lietuvių bataliono Sibi-re tragedija.

Kap. J. Tomkus, tos tragedijos dalyvis, "Mū-sų Žinyne" 1924 m. ra-šė: "Liūdna tikrenybė, kuri teko Sibiro lietuvių bataliono kariams per-gyventi, neliečiant jau karininkų golgotos, yra daug tragingesnė negu daugelio iki šiol išvaiz-duojama".

1919 m. visas platusis Sibiras paskendo nenu-mašinamų sukilimų prieš baltąją Kolčako ar-miją sukūrin. Tų metų ru-denį lenkų kariuome-nėi, kurią sudarė apie 12.000 karių, buvo paves-ta saugoti Sibiro gele-žinkelį 1200 km. ilgio. Tuo tarpu toliau į rytus Sibiro geležinkelio liniją saugojo čeko-slo-vakų kariuomenė, apie 70.000 vyrų. Dėl čėkų neveiklumo tame ruože atsirado daug raudonų partizanų, kurie vėliau smarkiai puolė ariergar-dą traukiančios į rytus Sąjungininkų kariuome-nės.

Lietuvių batalionas, įeinąs į 5-tos lenkų di-vizijos sąstatą, buvo lapkričio mėn. paskirtas saugoti pirmos nuo No-vonikolajevsko Čerepa-novo stoties. Ta linija

buvo saugojama, nes ja plaukė tiekimas maisto iš turtingų pietų Sibiro sričių.

Jau šaltajai Sibiro žie-mai išgalėjus, raudonie-ji pagreitintu tempu arti-nosi prie Omsko, kurį beveik be jokio pasiprie-šinimo užima (1919 m. antroje lapkr. mėn. pu-sėje). Baltojo Sibiro li-kimas galutinai nulemia-mas. Sąjungininkų ka-riuomenei ir adm. Kol-čako armijai traukiantis į rytus, raudonieji seka iš paskos. Čėkai traukė-si pirmieji. Einant gen. Janino įsakymų sąjungi-ninkų kariuomenių trau-kimasi turėjo dengti len-kų kariuomenė. Čėkų pas-kutinieji ešalonai aplei-do Novonikolajovską lap-kričio 20 d. Lietuvių ba-talionui buvo paskirta trauktis čėkų ariergar-de, nes čėkai buvo pa-lankūs lietuviams.

Čerpanovo stotyje, kur buvo pats tirščiau-sias raudonųjų suku-rys, batalionas išgyve-no daugiau kaip dvi sa-vaites. Čia pasireiškė lietuvių bataliono bolše-vikų veikimas. Kareiviai be protesto pasiduoda bolševikų įtakai, kurie meta atatinkantį karei-vių ūpui šūki, jog arti-miausias kelias į Lie-tuvą yra vakaruose, o ne rytuose.

Lietuvių batalionas praleido visus sąjungi-ninkų ešelonus, išsky-rus lenkų, kurie turėjo trauktis paskutinieji. Nakties metu praėjo paskutinis čėkų ešelo-nas. Rytui išaušus turė-jo pasijudinti rytų linkui ir lietuviai.

Bataliono karininkai, matydami koks pavojus jiems grėsia iš visų pu-sių ir nujausdami ešelo-no didžius sunkumus il-goje jo kelionėje ligi Vla-divostoko, dėjo visas pastangas, kad vagonuo-se begyvenant nesusilp-nėtų bataliono karingu-mas ir drausmė.

Šalta ir tamsi naktis buvo apgobusi Čerepa-novo stotį. Lygiai pirmą valandą išėjo iš vagonų kariai į paskutinę kauty-nių pamoką. Vienai kuo-pai buvo duotas užda-vinys apsaugoti patį eše-loną, o visoms kitoms -- atremti vaizduojamą priešininko puolimą iš pietų pusės.

BAISUS IŠDAVIMAS

Beauštant batalionas sugrįžo į šiltus vagonus.

Sušalę ir pavargę kariai ramiai sumigo. Nemiego-jo tik budėtojai ir bud-rios sargybos, kurios saugojo, kad ešelonas ne-būtų priešininkų užpul-tas. Deja, priešininkų būta pačiame ešelone. Samokslininkai, vado-vaujami J. Steponaičio, pasinaudodami bataliono miegu, užmuša stotyje dežuruojantį karininką poručiką Černeckį, areš-tuoja miegančius įvai-riuose vagonuose kari-ninkus, o vėliau visą eše-loną. Batalionas visa sa-vo sudėtimi pereina į čia pat veikusius raudonu-sius partizanus. Sukili-mas buvo įvykdytas lap-kričio 25 d. Geležinkelio tiltas į Novonikolajevską buvo sudegintas. Iš Čė-repanovo anksčiau iš-šauktom pastotimišvyko į mišką daugiau kaip 400 karių su 260 vežimų pa-lankrųjų ginklų karo tur-tu ir maistu. Jie pasiekė Čeremuškino kaimą ir išsijungė į partizanų Gromovo būrį. Karinin-kai buvo atvežti uždengto-se rogėse ir patalpinti Čeremuškino kalėjime. Viskas baigėsi įjungimu į Raudonosios Armijos 312 pulką, kuris gruodžio 19 d. pasiekė Čeremuš-ki no kaimą.

Lietuvių Bataliono per-ėjimas į bolševikų pusę buvo pirmuoju dideliu bolševikinės propagan-dos pasisekimu.

Gen. Janinas rašyda-mas apie lietuvių atski-rą batalioną, pažymi, kad traukiantis sąjun-gininkų kariuomenės iš Sibiro, tas batalionas perėjo pas bolševikus.

Gen. Janino žinią apie lietuvių bataliono perė-jimą pas bolševikus pa-tvirtina ir pulk. Rumša. Kiek pulk. Rumša su pa-sigėrėjimu mini lietuvių kuopos laikymąsi, tiek jis rezervuotai rašo dėl Atskiro Lietuvių Bata-liono žygio, kurio galas buvo nesuprantamas ir tragiškas. Pulk. Rum-ša mano, kad nors bata-lione buvo gan daug in-teligentų, tačiau jis su sa-vo vadovybe patikėjo bol-ševikams ir jų pažadams leisti po nusiginklavimo vykti į Lietuvą.

ČEREMUŠKINO ŽUDYNĖS

Keletą dienų karinin-kai ir šviesesnieji ka-reiviai buvo laikomi bol-ševikų kalėjime Čere-muški no kaime. Visiems buvo aišku, kad išdavi-kai yra visus pražudę ir įstūmę į didelę nelai-mę. Tačiau jokia vaiden-tuvė negalėjo išpranašau-ti tokio baisaus likimo, koki ruošė belaisviui J. Steponaitis, Biveinis, Žebrauskas ir kiti lie-tuvių bolševikų vadai. Čia bataliono komunis-tams pasitaikė gera pro-ga su karininkais atsi-skaityti. Žinoma, ne be lietuvių bataliono komu-nistų žinios bei jų pri-tarimo.

Paskutinę naktį kali-niai nujautė nelaimę... Jie tik rūkė, rūkė... Kaž-kas užtraukė: "Karve-lėli, mėlynasis". Bet liū-desio gaida greit nutrū-ko...

Tai buvo gruodžio 9 dieną, anksti rytą. Ste-ponaitis ir kiti jo drau-

JUOZAS BAGDONAS

JUOZO BAGDONO PARODA PHILADELPHIJOJE

(Atkelta iš 5 psl.)

Grįžtant prie šios dail. J. Bagdono parodos, malonu stebėti, kad dailininkas ne-siblaško, nebėgioja paskui pernelyg greitai atsirand-ančias ir pradingstančias dailės sroves sroveles, bet tęsia savo abstraktinių for-mų tapybą. Sodrus tapybi-niai tonai, jungtyje su teks-tūriniais plotais paveiks-lams duoda atmosferinę gi-lumą, sudarydami lyg trijų matavimų tapybą. Kompo-ziciniai J. Bagdonas yra di-namiškas, jo abstrakčios

Čuma kaipo vyriausias lenkų kariuomenės va-das, įsakė kapituluoti ir nusiginkluoti, bolševikų pasiūlytomis sąlygomis: nusiginkluoti ir būti par-vežtiems į Lenkiją.

Pulk. Rumša, nepasi-tikėdamas bolševikais, su palikusiais jam išti-kimais 1500 karininkų ir kareivių, pasiekė Vla-divostoką ir vasarą 1920 m. atvyko į Lenkiją.

Bolševikai, žinoma, sutarties nesilaikė ir jų nelaisvėje žuvo apie 100 lenkų karininkų ir apie 3000 kareivių. Pulk. Ču-ma ir kiti kariai grįžo Lenkijon tik 1922 m.

Kompozicija (aliejus, 12x6 pėdų).

formos išdėstytos plokštu-moje sudaro judančių kūnų įspūdį. Vienur jis krinta, lūžta, pakimba erdvėje, ki-tur lyg nuo žemės atsiplėš-damos kyla į viršų. Tokioje judančių formų sąrangoje gaunamas kūrinio drama-tizmas. Idėjiniai tai gali bū-ti charakterizuojama kaip kaip kosminio pasaulio vaiz-davimas, nieko bendro ne-turinčio su matoma aplin-kuma. Dinamizmas ir dra-matiškumas yra charakte-ringiausi J. Bagdono kūry-bos bruožai.

Dailininkas J. Bagdonas mėgsta didelio formato dro-bes. Šioje parodoje matėmė dvi iš jo didelio formato kompozicijų, kuriose kaip tik ir išryškėja dramatišku-mas ir dinamika. Parodoje buvo išstatyta 36 kūrinių, iš kurių 17 įsigijo Philadel-phijos lietuviai. (dv)

SYSTEMS ANALYST

NCR office, Dayton, Ohio, ex-cellent opportunity for quali-fied personnel to work with NCR Century Series Computer at customer installations. Pre-fer college graduate or 2 or more years programming or systems experience. Offers ex-cellent salary schedules and other company benefits. Send resume to Personnel Manager, P. O. Box 1600, Dayton, Ohio 45401, or call collect (513) 298-4381.

An Equal Opportunity Employer (93-96)

PASKUTINĖ PROGA!

Mūsų AUTOMOBILIŲ Kvota
M O S K V I C H 408-E
užsibaigia g r u o d ž i o 31 d., 1969.
(Automobilį "Volga" daugiau nebegalima užsakyti)
Jūsų paskutinė galimybė dovanoti savo giminėms Lietuvoje ir U.S.S.R. gražią dovaną švenčių proga.
SKUBĖKITE SAVO UŽSAKYMU Į:

PODAROGIFTS, INC.

220 Park Ave. South, New York, N. Y. 10003
Tel.: (212) 228-9547

Arba į mūsų prisijungusias firmas:

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: (212) 581-7729

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036
Tel.: (212) CI 5-7905

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: (215) WA 5-3455

TYPISTS

DAYS. Permanent, part-time. Minimum 7 hrs. per day, Tuesday thru Friday. To be trained on MTST. Minimum typing required 50 wpm.

Located in Madison Heights, near Oakland Mall.

Call 313-585-7800
MR. WOERNER

(95-99)

DEVLEG MILL OPERATORS HORIZONTAL BORING MILL OPERATORS

Men for night shift—55 hr. wk. Experienced operators only. Co. be-nefits are many. They include: hospitalization, pension plan, health & accident insurance, cost of living allowance & 5% premium for night shift work. For further information or application phone collect Mr. Len

JAMESON CORPORATION

3071 BAY RD. SAGINAW, MICHIGAN

517 — 792-1527

Equal Opportunity Employer

(91-100)

foto
V. MAŽELIS

Tel. HY 7-4677

- vestuvės: SPALVOTA ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

422 MENAHAN St. — Ridgewood, N. Y. 11237

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Stepas Mackevičius, iš New Yorko atvykęs į Clevelandą, su broliu Andriu Mackevičiumi aplankė Dirvos redakciją ir įsigijo ką tik iš spaudos išėjusį R. Spalio romaną "Rezistencija".

• K. S. Karpis grįžo iš kelionės Floridoje, aplankęs gimines ir draugus Jacksonville, Miami ir St. Petersburg. Šių pastarųjų dviejų miestų buvę clevelandiečiai prašė parvežti jų linkėjimus savo artimiesiems.

Kalbėdami Karpių persikelti į Floridą gyventi, Miami ir St. Petersburgo lietuvių klubai įrašė jį į savo narius.

• Algirdas (AL) Budrys iškiliųjų krepšininkų tarpe. Kiekvieną savaitę Cleveland Press ir The Plain Dealer yra išrenkami 5 ar daugiau žaidėjai, pasižymėję praėjusios savaitės rungtynėse, į taip vadinamą "Dream Team". Jie išrenkami iš visų Clevelando bei priemiestinių aukštesniųjų mokyklų. Jų tarpe buvo išrinktas A. Budrys iš East Lake North mokyklos pasižymėjęs rungtynėse prieš Wickliffe aukštesniąją mokyklą ir pats vienas surinkęs 30 taškų. Tai yra berods tik antras lietuvis (1968 metais L. Stempuzis) pakliuvęs į nusiipelnusių krepšininkų elitą.

• SLA 14 kuopos nepaprastai narių susirinkimas įvyks šį sekmadienį, gruodžio 7 d. Lietuvių salės svetainėje. Pradžią 12 val. Darbotvarkėje: SLA Pildomosios Tarybos narių-kandidatų rinkimai, kuopos valdybos bei kitų pareigūnų rinkimai ir svarbesnių reikalų aptarimas. Susirinkimą baigus, ten pat įvyks bendri broliško bendravimo pietūs. Kaina vienam asmeniui \$2.50. Prašomi susirinkime būtinai dalyvauti, o į pietūs atvykti su savo šeimų na-

NAUJŲJŲ 1970 METŲ SUTIKIMO BALIUS

Šv. Panelės N. P. parapijos viršutinėje salėje (Neff Rd.)
gruodžio 31 d.

Salė atidaryta nuo 8 v. v.

Skirstomės į namus 2 v. ryto.

Vaišių pradžia 9:30 v. v.

Stalai 10 asm. užsakomi iki gruodžio 25 d. pas valdybų narius ir išdininčius: V. Blinstrubą — tel. 531-2660, D. Staniškį — tel. 531-8496. Auka — 10 dol. asm. — jaunimui 4 dol.

D
A
L
Y
V
A
U
K
I
M
E

Puikios vaišės
Šampanas ir kt. nuotaikai pagerinti...
Šokiama groso J. Pažemio kapela,
Dovana ponioms už gražiausią balius rūbą,
Dovana už gėlių šokį (valsą) ir dar kitų staigmenų.

Rengia JAV LB Clevelando
1-os ir 2-os Apyl.
valdybos

DR. JONAS ŠLIŪPAS (5)

ANKSTYVAS TAUTINIS APSISPRENDIMAS

J. JAKŠTAS

bažnyčių sunaikinimą jaunatomoje ateityje. Pirmas jį citavo kun. St. Yla knygoje "Laisvamanybė Lietuvoje" (1936). Citatą pakartojo "Dievas sutemo" (1964) 49 p. Tą ištrauką randame kartojamą ir A. Kučo "Lietuvos Romos katalikų susivienijimas Amerikoje" (1956) 65 p. ir dar "Kun. A. Staniukynas" (1965) 21 p. Kiek keista, kad tuo kartūniu Šliūpo bedievybės liudijimu rodomas tas vokiečio Mosto teiginys, tik jo išverstas. Ar negeriau būtų pasielgti [rašius tik vieną tos pasitraipos sakinį, kurį Šliūpas nuo savęs į tekstą įterpė] o jo bedievybės liudijimui būtų pasiūlyta originalių pareiškimų.

Šiaip ar taip, 1893 m. reikšė Šliūpo stipresnį postūkį prieš kuniginę propagandą linkme. Tuoju metu smarkiai prieš kunigus "Naujojo Gėdijimo", tame socialistinės dvasios laikraštyje. Ir vėliau (1905), atsimetęs nuo socialistų ir įsijungęs į tautiečių srovę, vis nesiovė kalbėjęs prieš kunigus ir jų organizacijas. Šiuo keliu žengė Šliūpas iki gyvenimo galo. Idėjinė kova su bažnytininkais Šliūpas paženkino ir savo viso gyvenimo vaisinę tautišką veiklą.

Paprastai, dideli veikėjai, naujų gyvenimo kelių skynėjai, mokslininkai ir išradėjai jau vaikystėje pasižymi tokiais neįprastais, iešką naujų [spūdžių], patirčių ir žinių. Kiek paauge ir išmokę skaityti pasidaro nepasotinamais knygų skaitytojais. Tuo būdu, tokie jaunuoliai vedini dvasiniu alkio ruošiasi gyvenimui.

Jaunas Šliūpas ir buvo apsigimęs dvasinis nenuoramas su įgėdžiu skaityti knygas, kokios tik po ranka pakliuvo. Perskaitęs buvusias namuose lietuviškas knygas, vartė spintose lenkiškas, lotyniškas ir dar rank-

raščius, užsilikusius nuo dėdžių studentavimo laikų, ir apgalvestavo, kad tie dalykai nelietuviški ir jam nepaskaitomi. Traukimas skaityti ženkino jo neramią sielą ir stūmė dideliems užmojams. Jo įgimtas, nerimstantis būdas pirmiausia ir išsiskleidė lietuviškoje veikloje.

Dar trečios klasės gimnazistas būdamas jis ėmėsi pats aprašinėti savo apylinkės miškus, medžius ir kita. Jis vertė lietuvių kalbą Hoffmanno pasakas, Main Reido ilgoką romaną ir net Iliadą bandė lietuviškai eiliuoti. Jam 16 metų jaunuoliui parpo tada Prūsijoje Fr. Kuršaičio, žinomo lietuvių kalbininko leidžiamas laikraštis "Keleivis" ir jis užsiskaitė jį. Jis išsirašė dar Kr. Donelaičio Metus, Nesselmanno "Lietuviškie Volkslieder, Kuršaičio lietuvių kalbos gramatiką ir Šeicherio lietuvių kalbos vadovą. Vos tik Tilžėje įsisteigė (1879) lietuviška literariška draugija, Šliūpas įsirašė į ją. Jis pasidare bendradarbis jos pradėto leisti žurnalo ir siuntė jai kelias surašytas pasakas. Per Kauno kunigų seminarijos klierikus sužinojo apie A. Baranausko ir K. Jauriaus darbus ir įsigijo Baranausko rankraštinę gramatiką. Jau gimnazijoje skaitė Ig. Kraševskio ir Kondratavičiaus - Syrokmlės raštus ir žavėjosi jais.

Ankstyvam Šliūpo tautiniam apsisprendimui reikšminga buvo ir Mintaujos gimnazija. Toje mišrioje tautybių ažiūgliu gimnazijoje jaunas lietuviukas prisijūrė, kaip kitų tautybių moksleiviai spietėsi savose organizacijose. Lietuvos lenkai būvo daugiausia dvarininkų vaikai ir su Lenkijos dvarponiškais turėjo atskirą draugiją. Vokiečių baronų ir šiaip jų tautybės vaikai skyrėsi laikėsi. Latviai moksleiviai turėjo juos apjungiančių visokių draugijų. Čia pat buvo ir latvių laikraščiai, kuriais domėjosi jų jaunomėnė.

Tik lietuvių paskidė tautybių tarpe, be jokios draugijos rūpinimo. Jie buvo nepaisoma mažuma, degraduota palyginti su kitomis tautybėmis. Jų niekas nepaisė nei bažnyčioje, nei mokykloje. Jaunas Šliūpas atjautė tą pažemintą lietuvių padėtį ir siejojo. Paskutinio karo metu rašytoje autobiografijoje (josios rankraščiu gautu pasinaudoti per sūnaus inž. V. Šliūpo malonę) kalba Šliūpas prisimindamas Mintaujos laikus: "Įkvėpimą kovoti įsigijau dar besimokydamas Mintaujoje, kur aš matydavau latvius turint savus laikraščius, švenčiant tūlas giesmių ir tautiškas šventes. Aš svajodavau, kodėl-gi lietuviams viskas draudžiama... Taip-gi lenkų jaunimo patriotizmas man smigo į akis... Mes-gi lietuvių, nors ir buvome būrelis, nieko tautiško neturėjome dėl to, kad mūsų tarpe nebuvo turtingesnių ir mokytesnių žmonių.

Katalikų bažnyčioje būdavo lenkų ir latvių kalboje pamokslai. Mūsų kapellonas nė mokiniam nesakydavo lietuviškų pamokslų ir gimnazijoje viską dėtydavo tai lenkiškai, tai vokiškai, nors lenkų ten keli buvo, o visi kiti lietuvių.

Šliūpas ir jo draugai tik padėjuodavo kartais susirinkę ir išsiskirstydavo, pasižadėję ateityje ką nors daryti savo tautos labui. Tuo tarpu veikti tautiškai ir burtis į organizaciją dar jiems truko jėgų. Per amžius užgulto lietuvių būseną dar slėgė ir juos moksleivius.

Praktišką tautišką darbą pradėjo Šliūpas, kai nuvažiojo studijuoti į Maskvos universitetą (1880). Jis rado universitetą ke-

lioliką lietuvių studentų, bet be savos tautiškos draugijos, Šliūpas pastebėjo dvi lietuvių studentų grupes: marijampoliškių ir šiauliškių. Pirmoje grupėje buvo daugiau tautiškai nusistatusių; tuo tarpu antroje vyravo domėjėsi socializmu. Patriotizmas čia net buvo smerkiamas. Laikytas progreso trukdytoju.

Po Šliūpo atvykimo tuoju atsidaro lietuvių studentų draugija. Pats Šliūpas nesisako buvęs jos įkūrėjas, kai jis paskutinėje autobiografijoje rašo: "Mes studentai lietuvių įsikūrėme savo draugiją. Dažnai susileidavome pasiginčyti dėl ypatingų klausimų ir paskaitėle atlikti, ir, pagaliau, leidome hektografuotą "Aušrą", lavinomės tautiškose kalboje". Kad š. buvo to ratalio spirtus movens ir, gal būti, jo įsteigėjas, jis pats ne tiesioginiai prisipažino, kai sakosi raginęs ratelio narius rašyti referatus. Kai studentai atsikalbėdami patarė jam pačiam pradėti, jis ir parašė referatą apie Mindaugą ir jį per skaitė susirinkime. Apie šią studentų draugiją ir Šliūpo vaidmenį joje turime visai patikimą liudijimą iš mūsų žymaus kalbininko J. Jablonskio, nuykusio studijuoti į Maskvą vienais metais vėliau. Jis pakartotinai kalba, kad radęs lietuvių studentų būrelį ir jį įstojęs. Jam ypač krito į akį studentas Šliūpas, kuris jam "išrodė visų kruopščiausias ir visų darbščiausias" (Raštai, I t. 1932, 71 p.).

Draugijoje net kelta mintis bandyti atgauti spaudos laisvę. Ruošti siųsti prašymas vidaus reikalų ministrai. Kai netrukus kito sąmyšis po caro Aleksandro II nužudymo (1881 III.13), sumanymas negalėjo būti įvykdytas.

Pirmąsias studentų atstogas Šliūpas panaudojo visuomeniniam tautiniam darbui. Jau minėta, kaip su L. Janavičium rinko aukas nukentėjusiems dėl politinės veiklos. Nemažiau rūpėjo jam ir grynai lietuviški dalykai. Su draugu lietuviu (Spuduliu) aplankė įvairias Lietuvos vietas, jų tarpe ir Panemunėlį. Susižavėjo čia rastu kun. Katelės parapijos jaunimo švietimo darbu. Net po 20 metų rašytuose atsiminimuose labai pagarbiai atsiliepė apie to liaudies švietėjo didelį darbą. (Bus daugiau)

HELP WANTED MALE

McKAY OPPORTUNITIES

ELECTRICAL ENGINEER
Experienced in plant engineering, electrical control systems, and the purchasing of electrical equipment and a BSEE Degree.

PROJECT ENGINEER
Experience in machine design. Should have a working knowledge of stress analysis, hydraulics, pneumatics, electric, cams, gears, bearings, and a BSME degree.

Excellent employee fringe benefit program which includes Company paid life insurance, hospitalization and major medical program.

APPLY OR SEND RESUMES TO:

THE McKay COMPANY

850 GRANTLEY ROAD
YORK, PENNSYLVANIA 17405
Att: Personnel Department (95-97)

MACHINE DESIGN LAYOUT MEN

DETAILERS and CHECKERS
PHONE (517) 652-2471 or 652-2481

K.L.C. ENTERPRISES INCORPORATED

POST OFFICE BOX 447
FRANKENMUTH, MICH. 48734 (93-97)

NEPAMIRŠKITE ATNAUJINTI DIRVOS PRENUMERATĄ

DRIVERS NEEDED

Train NOW to drive semi truck, local and over the road. You can earn over \$4.00 per hour, after short training. For interview and application, call 216 — 842-5444, or write Safety Dept., Nationwide Systems, Inc., 4 Dohrn Terminal Bldg., 3832 Ridge Road, Cleveland, Ohio 44144.

• Prieš atnaujinami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokestį paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gaukite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

HELP WANTED MALE

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
MAINTENANCE MACHINISTS
AUTOMATIC ROLL THREAD
SETUP MAN
Steady work. High hourly rate. Fringe benefits and overtime.
AUTO BOLT AND NUT CO.
4619 Perkins Ave. Cleveland, Ohio (91-95)

WANTED AT ONCE
JOURNEYMAN
OR
1ST CLASS SKILLED
BRIDGEPORT MILL
OPERATORS
Must be able to set up work from Blue Prints & Close Tolerance.
Must be well qualified on tool detail work. Must have own tools. Steady work, paid Blue Cross. Good Wages.
SEEGRAM TOOL CO.
58805 GRAND RIVER
NEW HUDSON, MICH. (95-97)

Naturally
SUPERIOR SAVINGS
Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS
.....
INSURED SAVINGS

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai.
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

May bendrovė, kurios skelbimai nuolat spausdinami Dirvoje, dalyvavo suruoštame Kalėdų parade lapkričio 29 su savo mane-konais Alvinu ir Chipmunks, šalia kitų puošnių vežimų ir ma-nekenų.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

REZISTENCIJA

ROMANAS

R. SPALIS

• **"Rezistencija", R. Spalio** romanas, jau gautas iš knygriškyklos ir pirmadienį pradėjome siuntinėti užsakiusiems asmenims, bei platintojams.

• **Teodoras Blinstrubas**, ALT valdybos vicepirmininkas, VLIKo seime New York'e atstovaus Amerikos Lietuvių Tarybą, pirmininkui inž. E. Bartkui negalint vykti.

NAUJA RASYTOJŲ DRAUGIJOS VALDYBA

I Lietuvių Rašytojų Draugijos naują valdybą korespondenciniu keliu išrinkti: Leonardas Andriekus, Paulius Jurkus, Jurgis Jankus, Algirdas Landsbergis ir Nelė Mazalaitė. Kandidatais liko: Leonardas Žitkevičius, Ona Balčiūnienė-Audronė ir Juozas Petrenas.

Valdyba šiomis dienomis pasiskirstys pareigomis. Naujoji valdyba, kaip matome, išrinkta iš New York'e ir apylinkėse gyvenančių rašytojų. Senoji valdyba buvo Chicagoje.

TALENTINGA MERGAITĖ

Daina Šukytė, būdama tik 8 metų jau stebino publika su savo arkluku, per paskutinius 5 metus laimėdama daugiau negu 200 gražių kaspinių, daug čempionato trofėjų ir net piniginių premijų.

Nemažiau ji stebino ir Blue Water Manors svečius pasirodyma Lage George ežero sporte, ant vandens pašliužų atlikdama solo, porom ir piramide. Jaunoji Daina turi nemažai gavusi trofėjų ir už dainavimą.

Bolton Lending talentų parengimuose per 5 metus laimėjo pirmą vietą, o šiais metais Glens Falls operetes parengtame muzikaliname veikale "Mame" lapkričio 6, 7 ir 8 atliko Mames rolę ir iš teatralinių recenzentų susilaukė puikių pagirimų. Linkime Dainai sėkmei ir toliau pirmauti sporte ir artistiniame gyvenime. (b)

• **"Christmas Around the World",** kurios Chicagoje ruošiamos jau 28 metais, vyksta Chicago Museum of Science and Industry patalpose, Jackson Park. Lietuvių diena bus šeštadienį, gruodžio 6 d., 7 val. 30 min. Tą dieną lietuviai išpildys meninę programą ir gausi specialiai paruoštų lietuviškų valgių, bei garsiojo kugelio.

NAUJAS LIETUVIŲ MOTELIS FLORIDOJ

Albina ir Vytautas Tomkai įsigijo modernišką motelį Sapphire Sea Motor Lodge prie vandenyno, 700 Ocean Drive, Juno Beach, Floridoje. Tik 20 minučių nuo Palm Beach airporto.

Kviečia lietuvius atostogų, pasimaudyti Atlanto vandenynė ir pailsėti ramioje vietoje.

VAIŽGANTO RAŠŲ PARODA

Kan. Juozo Tumo-Vaižganto šimtas gimtadienis numatytas Chicagoje paminėti specialiu Vaižganto atminimo vakaru gruodžio 27. Vakara organizuoja Pedagoginis Lituanistikos Institutas, lietuvių visuomenės padedamas.

Vaižganto vakaro programoje, be kitų dalykų, numatyta ir Vaižganto raštų paroda, kurioje bus išstatytas to autoriaus kūrybinis palikimas. Paroda bus įreng

IZIDORIAUS VASYLIŪNO KONCERTAS BOSTONE

Šeštadienį, gruodžio 6 dieną vakare 8:30 val., Jordan Hall salėje Bostone, Mass., įvyks metinis smuikininko Izidoriaus Vasyliūno koncertas. Jo palydovas prie fortepiono, kaip ir visuomet bus dr. Vytenis Vasyliūnas. Programoje Franz Schuberto, Edvardo Griego ir Jono Švedo veikalai, Jono Švedo sonata bus pirmą kartą išpildoma Bostone. Kompozitorius Jonas Švedas gyvena Clevelande. Jis dėsto fortepijoną Clevelando Muzikos mokykloje. Jo veikalų Bostone išpildė Andrius Kuprevičius ir Aldona Stempužienė. Jo smuiko sonata yra stambesnis veikalas, trunkas virš 20 minučių. Ji parašyta 1961 metais. Bostono nuoširdūs lietuviškos muzikos mylėtojai nepraleis progos pasiklausyti naujos smuiko sonatos.

LOS ANGELES LIETUVIŲ TAUTINIAI NAMAI KARTU SU

A.L.T. S-GOS LOS ANGELES SKYRIUM, Š. M. GRUODŽIO 31 D., 9 V. V. RUOŠIA ŠEIMYNIŠKAI NUOTAIKINGĄ NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMĄ

naujai atremontuotose savose patalpose, 3356 Glendale Blvd., Los Angeles, Calif., į kurį maloniai kviečia lietuvišką visuomenę atsilankyti. Dėl ribotų vietų skaičiaus, bilietai įsigijami iš anksto, skambinant telef.: p. Br. Dūdai — 382-1519, p. Br. Gediminui — 295-2260, p. V. Mažeikienei — 255-6961.

ĮEJIMAS SU VAIŠĖMIS IR ŠAMPANU — 6 DOL. ASMENIUI.

Nuoširdžiam Dirvos rėmėjui, Vilties Draugijos šimtininkui ir buvusiam ALT S-gos Newarko skyriaus pirmininkui

VLADUI DILIUI

mirus, žmonai IZABELEI, broliui ir seserims bei artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą

Vilties Draugijos Valdyba
ir
Dirva

New Jersey Lietuvių Tarybos išdininkui

VLADUI J. DILIUI

mirus, žmonai IZABELEI DILIENEI, broliui ir seserims pavergtoje Lietuvoje ir artimiesiems gilią užuojautą reiškia

New Jersey Lietuvių Tarybos
Valdyba

VLADUI J. DILIUI

mirus, žmonai IZABELEI, broliui ir seserims pavergtoje Lietuvoje ir artimiesiems bei giminėms JAV gilią užuojautą reiškia

Julius ir Anelė Pakniai
Albinas ir Ieva Trečiokai

Mylimai mamytei

LUIZAI ČEGLOKOVIENEI

mirus, dukteris TAMARĄ ir GALIĄ su šeimomis, gilaus liūdesio valandoje užjaučiame ir kartu liūdimė

Eugenija ir Vytautas
Meškauskai

Mieliems

VYTAUTUI ir STELAI ABRAIČIAMS,

tėvui ir uošviui KOSTUI ABRAIČIUI Lietuvoje mirus, gilią užuojautą reiškiamo

ALT S-gos Richmond Hill skyrius

Inž. VLADUI DILIUI

mirus, Jo žmoną IZABELĘ DILIENĘ ir artimuosius giliai užjaučiame ir kartu su jais liūdimė

Tina, Vaidas, Vikis,
Andrius ir Tadukas Klupšai
Toronto — Canada

atsieina per 200 dolerių. O iš kur gauti tuos pinigus, kada Institutas neturi jokio pastovaus piniginių užnugario?

Tą "truputį" šį kartą išperka Lietuvių Tautinis Akademinis Sambūris. Tas pats Sambūris, kuris jau ne sykį Institutą yra ištraukęs iš įvairių švietimo darbo klampynių. Net tūkstantinėmis sumomis! Taigi ir šį kartą Vaižganto garbei, lietuviškojo švietimo gerovei ir, žinoma, savo paties buvimo įprasminimui tasai Sambūris sutiko paimiti ant savo pečių Vaižganto raštų parodos mecenato našą.

Lietuvių Tautinio Akademinio Sambūrio vadovybė šiuo metu sudaro: pirm. Kazys Kasakaitis, Ignas Andrašius, dr. Antanas Kalvaitis, Stasys Vidmantas ir Juozas Žvynys.

Kaip šiems vyrams, taip ir visiems to Sambūrio nariams Institutas reiškia nuoširdžią padėką ir pagarbą.

Domas Velička

K. ERINGIS

CALIFORNIA SUPER SERVICE

Taisomi auto motorai, stabilizatoriai, tune-ups ir t.t.
4824 So. CALIFORNIA AVE.
CHICAGO, ILL. TEL. VI 7-9387

MALE

MACHINE OPERATOR

For Conomatics, New Britain chucks, tracer lathes. Afternoon shift. 52 weeks per year plus overtime. Warren area. 313-536-1311. Monday through Friday 8 a.m.-4:30 p.m.
An Equal Opportunity Employer (95-97)

SETUP MEN

Minimum 5 years experience on Conomatics, New Britain chucks, tracer lathes. Steady work 52 weeks per year. Overtime no layoffs. Warren area. Call 313-536-1311. Monday through Friday 8 a.m.-4:30 p.m.
An Equal Opportunity Employer (95-97)

WANTED AT ONCE MEN

No experience necessary. \$3.00 per hour to start. 25 c. increase in 60 days.
Profit sharing. Insurance and other fringe benefits. Steady work.

CASTALL PRODUCTS, INC.

353 INDUSCO COURT
TROY, MICH. (91-97)

WANTED EXPERIENCED BEEF BONERS

Federal inspected boning plant in country atmosphere of Grand Rapids needs production boners. Excellent incentive pay of \$4.50 per cattle.
ALSO

PICNIC BONERS

3.79 per hour.
Steady work. Good fringe benefits.
Call MR. BRAAM
HERRUD CO.
2000 OAK INDUSTRIAL DRIVE
GRAND RAPIDS, MICH. (93-102)

Naujas, dėmesio vertas, romanas!

DIRVA
6907 Superior Ave.
Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu dol. pinigais/čekiu, už kuriuos prašau atsiųsti:

..... egz. R. Spalio romaną "Rezistencija"
Kaina 6 dol.

Mano adresas:
(pavardė ir vardas)

.....
(namo numeris ir gatvė)

.....
(miestas ir valstybė, zip Nr.)